

D I R E C T R I U S

D I R E C T R I U S

Directrius IFLA per a la biblioteca escolar

SEGONA EDICIÓ REVISADA

Col·legi Oficial
de Bibliotecaris-
Documentalistes
de Catalunya

Generalitat
de Catalunya

D I R E C T R I U S

Directrius IFLA
per a la biblioteca escolar

SEGONA EDICIÓ REVISADA

D I R E C T R I U S

Directrius IFLA per a la biblioteca escolar

SEGONA EDICIÓ REVISADA

Col·legi Oficial
de Bibliotecaris-
Documentalistes
de Catalunya

Generalitat
de Catalunya

2a edició revisada © 2015 by International Federation of Library Associations and Institutions.

This work is licensed under the Creative Commons Attribution 3.0 (Unported) license. To view a copy of this license, visit: <https://creativecommons.org/licenses/by/3.0/>

IFLA P.O. Box 95312 2509 CH Den Haag Netherlands

www.ifla.org

Edició catalana traduïda per Marga Losantos i Carlos Ortiz.

Manifest de la biblioteca escolar de 1999 traduït per l'antic grup de treball de biblioteca escolar del Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya.

Revisió del text: Montserrat Terrones

Col·lecció: Directrius

Disseny gràfic i maquetació: www.teresacanal.com

Fotografia de la coberta: www.istockphoto.com

Editat pel Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya amb la col·laboració del Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya i del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

Barcelona, novembre 2018

Dipòsit legal: B 24314-2018

PRÒLEG	7
RESUM I COMENTARIS	8
RECOMANACIONS	11
INTRODUCCIÓ	14
CAPÍTOL 1. MISSIÓ I OBJECTIUS DE LA BIBLIOTECA ESCOLAR	19
1.1 INTRODUCCIÓ	20
1.2 CONTEXT	20
1.3 DEFINICIÓ DE LA BIBLIOTECA ESCOLAR	20
1.4 EL ROL DE LA BIBLIOTECA ESCOLAR DINS DE L'ESCOLA	22
1.5 CONDICIONS PER A UN PROGRAMA EFECTIU DE BIBLIOTECA ESCOLAR	23
1.6 VISIÓ DE LA BIBLIOTECA ESCOLAR	23
1.7 MISSIÓ DE LA BIBLIOTECA ESCOLAR	23
1.8 SERVEIS DE LA BIBLIOTECA ESCOLAR	24
1.9 AVALUACIÓ DELS SERVEIS I PROGRAMES DE LA BIBLIOTECA ESCOLAR	24
RECURSOS ÚTILS	25
CAPÍTOL 2. MARC LEGAL I FINANCER DE LA BIBLIOTECA ESCOLAR	27
2.1 INTRODUCCIÓ	28
2.2 BASES I QÜESTIONS LEGALS	28
2.3 BASES I QÜESTIONS ÈTIQUES	28
2.4 INFRAESTRUCTURA DE recolzament al desenvolupament de la biblioteca escolar	29
2.5 POLÍTIQUES	30
2.6 PLANIFICACIÓ	31
2.7 FINANÇAMENT	31
RECURSOS ÚTILS	32
CAPÍTOL 3. ELS RECURSOS HUMANS DE LA BIBLIOTECA ESCOLAR	33
3.1 INTRODUCCIÓ	34
3.2 FUNCIONS DEL PERSONAL	34
3.3 DEFINICIÓ DE BIBLIOTECARI ESCOLAR	34
3.4. COMPETÈNCIES NECESSÀRIES PER OFERIR PROGRAMES DE BIBLIOTECA ESCOLAR	36
3.5 FUNCIONS DEL BIBLIOTECARI ESCOLAR PROFESSIONAL	37
3.6. ROLS I COMPETÈNCIES DEL PERSONAL PARAPROFESSIONAL DE LA BIBLIOTECA ESCOLAR	40
3.7 FUNCIONS I COMPETÈNCIES DELS VOLUNTARIS A LA BIBLIOTECA ESCOLAR	40
3.8. NORMES ÈTIQUES	41
RECURSOS ÚTILS	42

CAPÍTOL 4. ELS RECURSOS FÍSICS I DIGITALS D'UNA BIBLIOTECA ESCOLAR	43
4.1 INTRODUCCIÓ	44
4.2 INSTAL·LACIONS	44
4.3 DESENVOLUPAMENT I GESTIÓ DE LA COL·LECCIÓ	45
RECURSOS ÚTILS	50
CAPÍTOL 5. PROGRAMES I ACTIVITATS DE LA BIBLIOTECA ESCOLAR	51
5.1 INTRODUCCIÓ	52
5.2 PROGRAMA I ACTIVITATS	53
5.3 FOMENT DE L'ALFABETITZACIÓ I LA LECTURA	54
5.4 FORMACIÓ EN ALFABETITZACIÓ INFORMACIONAL I MEDIÀTICA	55
5.5 MODELS D'APRENENTATGE BASATS EN LA INVESTIGACIÓ	56
5.6 INTEGRACIÓ TECNOLÒGICA	60
5.7 DESENVOLUPAMENT PROFESSIONAL PER A PROFESSORS	60
5.8 PAPER D'INSTRUCCIÓ D'UN BIBLIOTECARI ESCOLAR	60
RECURSOS ÚTILS	61
CAPÍTOL 6. AVALUACIÓ DE BIBLIOTEQUES ESCOLARS I RELACIONS PÚBLIQUES	63
6.1 INTRODUCCIÓ	64
6.2. AVALUACIÓ DE LA BIBLIOTECA ESCOLAR I PRÀCTICA BASADA EN L'EVIDÈNCIA	65
6.3. APROXIMACIONS A L'AVALUACIÓ DE LA BIBLIOTECA ESCOLAR	65
6.4 IMPACTES DE L'AVALUACIÓ DE LA BIBLIOTECA ESCOLAR	68
6.5 RELACIONS PÚBLIQUES DE LA BIBLIOTECA ESCOLAR	69
RECURSOS ÚTILS	71
GLOSSARI	73
BIBLIOGRAFIA	79
APÈNDIXS	85
APÈNDIX A	86
APÈNDIX B	89
APÈNDIX C	90
APÈNDIX D	91
APÈNDIX E	94

Aquestes directrius constitueixen la segona edició de les *Directrius IFLA/UNESCO per a la biblioteca escolar*. La primera edició va ser desenvolupada el 2002 per la Secció de Biblioteques Escolars, llavors anomenada Secció de Biblioteques Escolars i Centres de Recursos. Les Directrius han estat creades per ajudar els professionals de les biblioteques escolars i els responsables de la presa de decisions educatives en els esforços per garantir que tot l'alumnat i professorat té accés a programes i serveis eficients de biblioteca escolar, proporcionats per personal bibliotecari escolar qualificat.

L'esborrany d'aquestes directrius revisades ha implicat discussió, debat i consulta a moltes persones de diferents països en els tallers dels congressos i reunions de l'IFLA, i també escriptura i revisió permanent tant en persona com en línia. Els editors estan en deute amb la contribució dels membres de la Comissió Permanent de la Secció de Biblioteques Escolars de l'IFLA i del Comitè Executiu de la International Association of School Librarianship (IASL), així com amb altres membres de la comunitat bibliotecària internacional, que han compartit la seva expertesa i passió pel projecte. Agraïm la revisió i els comentaris, degudament incorporats en aquestes directrius, del grup d'especial interès en qüestions indígenes de l'IFLA.

Volem expressar el nostre agraïment als membres i responsables de la Comissió Permanent de la Secció de Biblioteques Escolars de l'IFLA: Nancy Achebe (Nigèria), Tricia Adams (Regne Unit, coordinadora d'informació/editora web), Lisa Åström (Suècia), Lesley Farmer (EUA, editora del bloc i del butlletí de notícies), Karen Gavigan (EUA), Rei Iwasaki (Japó), Mireille Lamouroux (França), Randi Lundvall (Noruega), Danielle Martinod (França), Luisa Marquardt (Itàlia), Dianne Oberg (Canadà, secretària), Barbara Schultz-Jones (EUA, presidenta) i Annike Selmer (Noruega). Membres honoraris: Lourense Das (Països Baixos), Patience Kersha (Nigèria), B. N. Singh (Índia), Diljit Singh (Malàisia). Responsables i directors de l'IASL: Lourdes T. David (Filipines), Busi Diamini (Sud-àfrica), Nancy Everhart (EUA), Elizabeth Greef (Austràlia, vicepresidenta), Madhu Bhargava (Índia), Kay Hones (EUA, vicepresidenta), Geraldine Howell (Nova Zelanda), Katy Manck (EUA, tesorera), Luisa Marquardt (Itàlia), Dianne Oberg (Canadà), Diljit Singh (Malàisia, president), Ingrid Skirrow (Àustria), Paulette Stewart (Jamaica) i Ayse Yuksel-Durukan (Turquia). Altres col·legues que també han fet una contribució significativa en els diversos estadis del procés de redacció i revisió: Ingrid Bon (Països Baixos), Foo Soo Chin (Singapur), Veronika Kámán (Hongria), Susan Tapulado (Filipines), Ross Todd (EUA) i Gloria Trinidad (Filipines).

Barbara Schultz-Jones, presidenta
Dianne Oberg, secretària
 Secció de Biblioteques Escolars de l'IFLA

Juny de 2015

RESUM I COMENTARIS

Manifest de la biblioteca escolar. Les biblioteques escolars d'arreu del món comparteixen un propòsit comú, expressat al *Manifest IFLA/UNESCO de la biblioteca escolar: La biblioteca escolar en el context de l'ensenyament i de l'aprenentatge per a tothom*. El personal de la biblioteca escolar defensa els valors de la *Declaració Universal dels Drets de l'Infant de l'Organització de les Nacions Unides* (1959), la *Convenció sobre els drets de l'infant de l'Organització de les Nacions Unides* (1989), la *Declaració de les Nacions Unides sobre els drets dels pobles indígenes* (2007), i els valors fonamentals de l'IFLA. El Manifest preveu que la biblioteca escolar sigui una força de millora i creixement en l'ensenyament i l'aprenentatge de tota la comunitat escolar, tant per als educadors com per als estudiants i les famílies.

Directrius de la biblioteca escolar. Totes les directrius representen un compromís entre allò que es vol aconseguir i allò que de forma raonable s'espera aconseguir. Els col·laboradors d'aquest document s'han inspirat en la missió i els valors que materialitzen les biblioteques escolars, i reconeixen que el personal bibliotecari de l'escola i els responsables de la presa de decisions educatives, fins i tot en països amb biblioteques escolars ben finançades i recolzades, han d'esforçar-se per ser rellevants en la satisfacció de les necessitats educatives de tota la comunitat escolar i per respondre de forma meditada al context canviant d'informació en el qual treballen.

L'objectiu de la biblioteca escolar. L'objectiu de les biblioteques escolars és desenvolupar l'alfabetització informacional dels estudiants, els quals són participants ètics i responsables de la societat. Els estudiants alfabetitzats informacionalment han de ser competents en autoaprenentatge. Han de ser conscients de les seves necessitats d'informació i participar activament en el món de les idees. Han de mostrar confiança en la seva capacitat per resoldre problemes i saber localitzar informació rellevant i fiable. Han de ser capaços de gestionar les eines tecnològiques per accedir a la informació i comunicar el que han après. Han de poder operar còmodament en situacions on hi ha respostes múltiples, així com en aquelles on no n'hi ha cap. Han de mantenir uns estàndards alts de treball i crear productes de qualitat. Els estudiants alfabetitzats informacionalment han de ser flexibles, capaços d'adaptar-se als canvis i de funcionar individualment i en grup.

Infraestructura de la biblioteca escolar. La biblioteca escolar existeix dins d'un marc polític local, regional i nacional per garantir la igualtat d'oportunitats d'aprenentatge i per desenvolupar les habilitats necessàries per participar en la societat del coneixement. La biblioteca escolar necessita una legislació que la recolzi i un finançament continuat, per tal de mantenir i donar resposta de forma sostinguda a un entorn educatiu i cultural canviant.

Les biblioteques escolars també existeixen dins d'un marc ètic que contempla els drets i les responsabilitats dels estudiants i dels altres membres de la comunitat educativa. Tots els treballadors de les biblioteques escolars, inclosos els voluntaris, tenen la responsabilitat d'assolir uns alts estàndards ètics en el tracte entre ells i amb tots els membres de la comunitat escolar. S'han d'esforçar per posar els drets dels usuaris per davant de la comoditat i conveniència pròpies, i han d'evitar ser parcials en el proveïment del servei bibliotecari per raó de les seves actituds o creences personals. El tracte amb tots els infants, joves i adults

es regirà per l'equitat, independentment de les capacitats i els antecedents de cadascun, respectant-ne el dret a la intimitat i al coneixement.

La dotació de personal a la biblioteca escolar. Atès que la biblioteca escolar facilita l'ensenyament i l'aprenentatge, el seu programa ha d'estar sota la direcció de personal professional amb el mateix nivell d'educació i preparació que el professorat de l'aula. Si s'espera que el bibliotecari escolar tingui un paper de lideratge a l'escola, ha de tenir el mateix nivell d'educació i preparació que altres líders de la mateixa, com ara els administradors i els especialistes en aprenentatge. Per garantir que el bibliotecari escolar disposi del temps necessari per a l'exercici dels rols professionals d'instrucció, gestió, col·laboració i lideratge, és millor que les tasques operatives de la biblioteca escolar les realitzi personal de suport tècnic i administratiu preparat.

El perfil del personal de la biblioteca escolar també canvia segons el context local, el qual està influenciat per la legislació, el desenvolupament econòmic i la infraestructura educativa. No obstant això, més de 50 anys d'investigació internacional indiquen que un bibliotecari escolar necessita una educació formal en biblioteca escolar i ensenyament a l'aula que proporcioni l'experiència professional necessària per als complexos rols d'ensenyament, lectura i desenvolupament de l'alfabetització, gestió de biblioteques escolars, col·laboració amb el personal docent, i compromís amb la comunitat educativa.

Col·leccions de la biblioteca escolar. El bibliotecari escolar treballa amb administradors i professorat per desenvolupar polítiques que guiïn la creació i el manteniment de la col·lecció bibliotecària de materials educatius. La política de gestió de la col·lecció ha d'estar fonamentada en el currículum i en les necessitats i els interessos particulars de la comunitat educativa; i ha de reflectir la diversitat de la societat en què es troba. La política ha de deixar clar que l'elaboració de la col·lecció és un esforç col·laboratiu i que els professors, com a experts coneixedors de les necessitats dels estudiants, tenen un paper important a l'hora de construir les col·leccions de les biblioteques. També és vital assegurar que les biblioteques escolars adquireixen recursos que han estat creats tant en l'àmbit local com internacional i que reflecteixen la identitat nacional, ètnica, cultural, lingüística, indígena i qualsevol altra dels membres de la comunitat escolar.

Els programes d'ensenyament de la biblioteca escolar. Els bibliotecaris escolars han de centrar-se en les activitats pedagògiques clau següents:

- alfabetització i foment de la lectura;
- alfabetització informacional i mediàtica (habilitats informacionals, competències informacionals i transliteració);
- aprenentatge basat en la investigació (aprenentatge basat en problemes i pensament crític);
- integració tecnològica;
- desenvolupament professional del professorat; i
- gust per la literatura i la cultura.

Els bibliotecaris escolars reconeixen la importància de disposar d'un marc sistemàtic per a l'ensenyament de les habilitats comunicatives i informacionals, i contribueixen a la millora de les habilitats de l'alumnat mitjançant el treball col·laboratiu amb el professorat.

Avaluació de la biblioteca escolar. L'avaluació és un aspecte crític del cicle permanent de millora contínua. L'avaluació ajuda a adaptar els programes i serveis de la biblioteca als objectius de l'escola. L'avaluació demostra a l'alumnat i professorat, al personal de la biblioteca i a la comunitat educativa els beneficis derivats dels programes i serveis de la biblioteca escolar. L'avaluació proporciona la informació necessària per millorar aquests programes i serveis, i ajuda tant al personal bibliotecari com als usuaris de la biblioteca a entendre'ls i valorar-los. Una avaluació exitosa condueix tant a la renovació dels programes i serveis, com a millorar-los i desenvolupar-ne de nous.

Recolzament de la biblioteca escolar. L'avaluació també és essencial per guiar iniciatives relacionades amb les relacions públiques i l'advocació de la biblioteca escolar. Atès que el paper de les biblioteques escolars en l'ensenyament i l'aprenentatge no ha estat sempre ben entès, cal construir relacions de recolzament amb gestors i partidaris de la biblioteca escolar per assegurar-ne tant el finançament com altres tipus de suport.

Sobre aquest document: Aquesta és la segona edició de les *Directrius per a la biblioteca escolar* publicades per la Secció de Biblioteques Escolars de l'IFLA. Aquestes directrius han estat desenvolupades per ajudar els professionals de biblioteques escolars i els responsables de la presa de decisions educatives en els esforços per assegurar que tots els estudiants i professors tenen accés a programes i serveis de biblioteca escolar efectius, i desenvolupats per personal bibliotecari escolar qualificat. La redacció d'aquestes directrius ha comportat discussió, debat i consultes amb un gran nombre de professionals de diferents països a diferents tallers celebrats en congressos i trobades de l'IFLA, així com una contínua redacció i revisió en persona i en línia. Els editors agraeixen les contribucions dels membres del Comitè Permanent de la Secció de Biblioteques Escolars de l'IFLA i el Comitè Executiu de l'Associació Internacional de Bibliotecaris Escolars (IASL), així com també a altres membres de la comunitat bibliotecària escolar internacional que han compartit la seva expertesa i passió per aquest projecte.

Barbara Schultz-Jones, presidenta
Dianne Oberg, secretària
Secció de Biblioteques Escolars de l'IFLA

Juny de 2015

RECOMANACIONS

Aquestes recomanacions han estat desenvolupades per a l'ús dels professionals de biblioteques escolars i els responsables de la presa de decisions educatives en els esforços per assegurar que tots els estudiants i professors tenen accés a programes i serveis de biblioteca escolar efectius, i desenvolupats per personal bibliotecari escolar qualificat. Les recomanacions es presenten alineades amb el text de les directrius; les seccions que les desenvolupen en el text estan anotades al final de cada recomanació.

Els qui vulguin fer servir les recomanacions com una orientació per a la planificació, el desenvolupament, la promoció o l'avaluació d'una biblioteca escolar poden usar una escala per avaluar l'estatus de cada recomanació en relació amb una biblioteca escolar en particular o un sistema bibliotecari escolar (p. ex.: "sí, en part, no" (vegeu Apèndix D: Exemple de llista de control d'avaluació) o "Exploring, Emerging, Evolving, Established, Leading into the Future" (*Leading Learning: Standards of Practice for School Library Learning Commons in Canada*, 2014, p. 9)).

Recomanació 1. La missió i els propòsits de la biblioteca escolar han d'estar expressats clarament en termes consistents amb els principis del *Manifest IFLA/UNESCO de la biblioteca escolar* i els valors expressats a la *Declaració de les Nacions Unides sobre els Drets de l'Infant*, la *Declaració de les Nacions Unides sobre els Drets dels Pobles Indígenes*, i els valors fonamentals de l'IFLA. [Introducció, 1.7]

Recomanació 2. La missió i els propòsits de la biblioteca escolar han d'estar definits en uns termes consistents amb les expectatives de les autoritats educatives nacionals, regionals i locals, així com amb els resultats del currículum de l'escola. [Introducció, 1.1-1.8]

Recomanació 3. Cal posar en marxa un pla per al desenvolupament de les tres característiques necessàries per a l'èxit d'una biblioteca escolar: un bibliotecari escolar titulat, una col·lecció que recolzi el currículum de l'escola, i un pla explícit per al creixement i desenvolupament continu de la biblioteca escolar. [1.1–1.8]

Recomanació 4. La supervisió i avaluació dels serveis i programes, així com de la feina del personal de la biblioteca escolar, s'han de dur a terme de forma periòdica per assegurar que la biblioteca escolar satisfà les necessitats canviants de la comunitat escolar. [1.9, 6.1–6.4]

Recomanació 5. Cal una legislació de la biblioteca escolar, realitzada pel nivell o nivells governamentals que pertoqui, per garantir que estan definides clarament les responsabilitats legals de l'establiment, el suport i la millora contínua de biblioteques escolars accessibles a tot l'alumnat. [2.1-2.2, 2.4-2.7]

Recomanació 6. Cal una legislació de la biblioteca escolar, realitzada pel nivell o nivells governamentals que pertoqui, que assegurui que les responsabilitats ètiques de tots els membres de la comunitat escolar estan definides clarament, inclosos el dret a l'equitat d'accés, la llibertat d'informació i la intimitat, *copyright* i propietat intel·lectual, i el dret de l'infant al coneixement. [2.3, 3.6-3.8]

Recomanació 7. Els serveis i programes de la biblioteca escolar han d'estar sota la direcció d'un professional escolar bibliotecari amb educació formal en biblioteca escolar i ensenyament presencial. [3.1-3.4]

Recomanació 8. Els rols del professional bibliotecari escolar han d'estar clarament definits per incloure l'ensenyament (alfabetització i promoció lectora, aprenentatge basat en la investigació i aprenentatge basat en els recursos), gestió bibliotecària, lideratge i col·laboració escolars, vinculació amb la comunitat, i promoció dels serveis bibliotecaris. [3.5, 3.5.4]

Recomanació 9. Tot el personal de la biblioteca escolar —professional, paraprofessional i voluntari— ha d'entendre clarament els seus rols i responsabilitats per treballar d'acord amb les polítiques bibliotecàries, incloses les relacionades amb l'equitat d'accés, el dret a la intimitat i el dret al coneixement de tots els usuaris de la biblioteca. [3.1, 3.2, 3.6, 3.7]

Recomanació 10. Tot el personal de la biblioteca escolar ha d'esforçar-se per desenvolupar col·leccions físiques i digitals coherents amb el currículum de l'escola i amb les identitats nacionals, ètniques i culturals dels membres de la comunitat escolar, així com per augmentar l'accés als recursos mitjançant pràctiques com la catalogació, curació i compartició de recursos. [4.2.3, 4.3, 4.3.1-4.3.4]

Recomanació 11. Les instal·lacions, l'equipament, les col·leccions i els serveis de la biblioteca escolar han de donar suport a les necessitats d'ensenyament i aprenentatge de l'alumnat i el professorat; aquestes instal·lacions, equipaments, col·leccions i serveis hauran d'evolucionar a mesura que les necessitats d'ensenyament i aprenentatge canviïn. [4.1-4.3]

Recomanació 12. Les connexions entre les biblioteques escolars, les biblioteques públiques i les biblioteques universitàries s'han de desenvolupar per enfortir l'accés als recursos i serveis i per a promoure les responsabilitats compartides en l'aprenentatge al llarg de la vida de tots els membres de la comunitat. [4.2, 5.4]

Recomanació 13. El nucli de les activitats formatives del bibliotecari escolar ha d'estar centrat en l'alfabetització i el foment de la lectura, l'alfabetització informacional i mediàtica, l'aprenentatge basat en la investigació, la integració tecnològica i el desenvolupament professional del professorat. [5.2-5.7]

Recomanació 14. Els serveis i programes oferts per la biblioteca escolar han de estar desenvolupats de forma col·laborativa per un professional bibliotecari escolar en sintonia amb l'equip directiu, els responsables dels diferents aspectes del currículum, altres educadors, membres d'altres grups bibliotecaris i representants de minories culturals, lingüístiques, indígenes i d'altres per contribuir a l'assoliment dels objectius acadèmics, culturals i socials de l'escola. [3.5, 3.5.4, 5.1-5.8]

Recomanació 15. La pràctica basada en dades ha de guiar els serveis i programes de la biblioteca escolar i ha de proveir les dades necessàries per a la millora de la pràctica professional i per assegurar que els serveis i programes de la biblioteca escolar realitzen una contribució positiva a l'ensenyament i l'aprenentatge a l'escola. [5.1, 5.2]

Recomanació 16. L'ús i suport dels serveis i programes de la biblioteca escolar han de ser reforçats per mitjà d'una comunicació planificada i sistemàtica adreçada tant als usuaris de la biblioteca escolar —reals i potencials— com als gestors de la biblioteca i als responsables de la presa de decisions. [6.4, 6.5]

INTRODUCCIÓ

Les biblioteques escolars de tot el món, en les seves diverses formes, comparteixen un propòsit comú: la millora de “l’ensenyament i l’aprenentatge per a tothom”. Per aquest motiu, el personal de la biblioteca escolar defensa i promou la igualtat d’oportunitats. El personal de la biblioteca escolar defensa els valors de la *Declaració Universal dels Drets de l’Infant de l’Organització de les Nacions Unides* (1959), la *Convenció sobre els Drets de l’Infant de l’Organització de les Nacions Unides* (1989), la *Declaració de les Nacions Unides sobre els Drets dels Pobles Indígenes* (2007), i els valors fonamentals de l’IFLA.

- El suport als principis de llibertat d’accés a la informació, idees i obres producte de la imaginació, així com a la llibertat d’expressió, recollits a l’article 19 de la *Declaració Universal dels Drets Humans*.
- La convicció que les persones, comunitats i organitzacions necessiten un accés universal i equitatiu a la informació, les idees i les obres producte de la imaginació per al benestar social, educatiu, cultural, democràtic i econòmic.
- La convicció que proporcionar uns serveis bibliotecaris i d’informació d’alta qualitat ajuda a garantir aquest accés.
- El compromís de permetre a tots els membres de l’IFLA involucrar-se i beneficiar-se de les seves activitats sense que n’importi la nacionalitat, discapacitat, origen ètnic, gènere, ubicació geogràfica, llengua, ideologia política, raça o religió (www.ifla.org/about/more).

Les directrius estan basades en els principis fundacionals de desenvolupament de la biblioteca escolar recollits al *Manifest de la UNESCO de la biblioteca escolar: la biblioteca escolar en l’ensenyament i l’aprenentatge per a tothom* (veure Apèndix A). Aquest manifest, publicat per primer cop el 1999, ha estat traduït a moltes llengües i continua sent utilitzat per molts defensors de la biblioteca escolar per augmentar-ne la visibilitat a les seves escoles, regions i països.

El *Manifest* declara: «S’urgeix als governs, mitjançant els seus ministres responsables en educació, a elaborar estratègies, polítiques i plans que implementin els principis d’aquest Manifest». Les directrius d’aquest document han estat elaborades per informar els responsables polítics nacionals i locals de tot el món, i donar suport i guia a la comunitat bibliotecària. També han estat escrites per ajudar els líders escolars a implementar els principis expressats al *Manifest*. Atès que les escoles i les seves biblioteques difereixen enormement entre països, les directrius han de ser llegides i seguides tenint en compte cada context local.

Aquest document pretén ser inspiracional i aspiracional. La gran quantitat de col·laboradors d’aquest document s’han inspirat en la missió i els valors que materialitzen les biblioteques escolars, i reconeixen que el personal bibliotecari de l’escola i els responsables de la presa de decisions educatives, fins i tot en països amb biblioteques escolars ben finançades i recolzades, han d’esforçar-se per ser rellevants en la satisfacció de les necessitats educatives de tota la comunitat escolar i per respondre de forma meditada al context canviant d’informació en què treballen.

Totes les directrius representen un compromís entre allò que es vol aconseguir i allò que de forma raonable s'espera aconseguir. És important que els estàndards i les directrius que els bibliotecaris escolars usin per guiar la seva actuació i per defensar millores futures dels serveis i programes siguin aplicables a la realitat local. Els estàndards i les directrius, per tant, han de produir un impacte en la gent que coneix millor la realitat local. Quan es proposa l'augment del pressupost o de la plantilla, així com la reforma de les instal·lacions, els indicadors que demostren l'impacte d'aquests canvis en l'aprenentatge de l'alumnat i l'èxit del professorat són més convincents que qualsevol altre argument basat en l'assoliment d'un conjunt d'estàndards.

Acomplir tots els estàndards de finançament, tecnologia, col·leccions, personal i equipament no garanteix necessàriament el millor entorn per a l'ensenyament i l'aprenentatge. El més important és la forma en què els membres de la comunitat escolar conceben la biblioteca: treballant al servei del *propòsit moral* de les biblioteques escolars (provocar un impacte real en la vida dels adolescents) i l'*objectiu educatiu* de la biblioteca escolar (millorar la docència i l'aprenentatge de tota la comunitat educativa). Equipaments, col·leccions, personal i tecnologia són només el mitjà per a la consecució d'un fi.

Els equips directius i els altres actors del centre escolar, inclòs el personal bibliotecari, necessiten tenir present un aspecte molt important: quin valor han d'obtenir i obtenen estudiants i professors de l'accés als programes i serveis de la biblioteca escolar? La recerca de les darreres quatre dècades demostra que les biblioteques escolars dotades del personal i els recursos adequats generen un impacte significatiu en l'èxit escolar de l'alumnat. El recurs clau de la biblioteca escolar és un bibliotecari escolar professional titulat que col·labori amb el professorat en l'objectiu de crear les millors experiències possibles de cocreació del coneixement i d'aprenentatge significatiu per als estudiants.

Les *Directrius IFLA per a la biblioteca escolar* poden ser usades per donar suport al desenvolupament i la millora de les biblioteques escolars de formes diverses a països diferents. Pot resultar un repte veure les possibilitats de les biblioteques escolars als països emergents i en vies de desenvolupament, però els objectius moral i educatiu de la biblioteca escolar es poden abordar en aquests entorns de manera diversa i creativa, de vegades a través de la provisió dels blocs bàsics d'alfabetització, fonamentals per al desenvolupament de la biblioteca escolar. Exemples de projectes d'alfabetització innovadors es poden trobar a la recent monografia *Global Perspectives on School Libraries: Projects and Practices* (Marquardt i Oberg, 2011). Els exemples d'iniciatives de desenvolupament, implementació i promoció de les directrius de la biblioteca escolar es poden trobar al llibre *Global Action on School Library Guidelines* (Schultz-Jones i Oberg, 2015).

El *Manifest IFLA/UNESCO de la biblioteca escolar* articula els principis fundacionals del desenvolupament de la biblioteca escolar. Les *Directrius per a la biblioteca escolar*, en canvi, donen les indicacions per a la implementació pràctica d'aquests principis. Les *Directrius* ens desafien a pensar globalment i a actuar localment en els nostres esforços per donar els millors serveis bibliotecaris possibles en suport a «la docència i l'aprenentatge de tota la comunitat educativa».

PENSAR GLOBALMENT

Aquestes directrius contemplen un món d'inclusió, equitat d'oportunitats i justícia social. Han de ser implementades en el context del s. XXI i es caracteritzen pel canvi, la mobilitat i la interconnexió entre diferents nivells i sectors. Arreu del món la vida de les persones es veu afectada per tendències, com ara la globalització, el canvi i la inestabilitat econòmica i social, les tecnologies mòbils i digitals en constant desenvolupament, o la sostenibilitat i l'ecologització de l'entorn.

L'educació està canviant a través de modificacions curriculars i el creixement de la tecnologia (p. ex., informàtica al núvol, jocs, telèfons intel·ligents, models educatius 1:1). Són necessaris nous models de finançament als països amb contextos que afavoreixen la reducció de costos i de despesa pública en escoles i universitats. El nombre de graduats en educació secundària creix arreu del món, mentre que el de graduats en educació superior encara està estancat a molts països. Els canvis econòmics i socials han augmentat el nombre d'estudiants estrangers i estudiants de segona llengua en escoles i universitats. La ubiqüitat de la tecnologia ha modificat la forma en què els estudiants accedeixen a la informació i interactuen amb els altres (OCDE, 2014).

Les biblioteques es veuen afectades per l'agenda digital i per tendències com ara l'accés obert a les dades, les noves iniciatives d'aprenentatge i la uniformització de les pràctiques. Els governs de molts països han desenvolupat documents de planificació semblants a *The Digital Agenda* de la Unió Europea (<http://ec.europa.eu/digital-agenda/en>), la qual es basa en set pilars:

1. Mercat digital únic: trencar les barreres que impedeixen la lliure circulació dels serveis en línia i els continguts a través de les fronteres nacionals.
2. Interoperabilitat i estàndards: nous estàndards per als dispositius informàtics, les aplicacions, els repositoris i els serveis que assegurin la interacció continuada arreu, com ara Internet.
3. Confiança i seguretat: reforçar les lleis de seguretat de les dades personals i coordinar respostes contra la pirateria informàtica.
4. Internet ràpida i ultrarràpida: augmentar la inversió per proporcionar accés i descàrregues més ràpides.
5. Recerca i innovació: augmentar la inversió en TIC amb l'objectiu de comercialitzar les innovacions.
6. Millorar l'alfabetització digital, les habilitats i la inclusió: educació i formació dirigida a reduir la bretxa digital, especialment entre els més desfavorits.
7. Beneficis de les TIC: reducció del consum d'energia, optimització dels serveis públics i accés al patrimoni cultural.

L'agenda digital augmenta la necessitat que el personal de la biblioteca escolar desenvolupi i millori les seves habilitats digitals i estigui preparat per treballar amb altres membres de la comunitat escolar per desenvolupar i millorar les habilitats digitals i els coneixements

d'alumnat i professorat. Arreu, els serveis i programes de les biblioteques escolars es veuen o aviat es veuran afectats pels canvis en les tecnologies mòbils i digitals, i aquests canvis fan créixer la necessitat d'educar en els principis de la ciutadania digital.

ACTUAR LOCALMENT

Les *Directrius per a la biblioteca escolar* estan pensades per ser adaptades i implementades de manera que s'ajustin als contextos locals i, particularment, als contextos legislatius i curriculars. La legislació que regula la biblioteca escolar i el seu desenvolupament es pot incloure en la llei d'educació, la llei de biblioteques, en les dues o en cap. Els currículums escolars es poden desenvolupar en l'àmbit nacional o local i poden definir específicament la missió, el rol i els objectius de la biblioteca escolar, o mantenir silenci sobre aquestes qüestions.

Les *Directrius per a la biblioteca escolar* pretenen guiar els governs, les associacions bibliotecàries, les escoles, els dirigents escolars i les comunitats locals en el procés d'adaptar i alinear les biblioteques escolars als resultats educatius, les necessitats informacionals de la comunitat educativa, i les dimensions socials, ètniques, culturals i lingüístiques, indígenes i altres particularitats úniques de la comunitat dins i més enllà de l'escola.

Les *Directrius per a la biblioteca escolar* apel·len als responsables de la presa de decisions, inclosos legisladors i gestors escolars, perquè considerin com la recerca ha demostrat la contribució que els serveis de qualitat de la biblioteca escolar fan a l'èxit educatiu de la joventut. Les directrius també apel·len al personal bibliotecari escolar per tal que millori i desenvolupi les competències necessàries per seguir el ritme dels canvis constants, tant en l'àmbit educatiu com en el social, a fi de convertir-se en agents i catalitzadors d'aquest canvi.

BIBLIOGRAFIA

Marquardt, L.; Oberg, D. (2011). *Global perspectives on school libraries: Projects and practices*. The Hague, Netherlands: De Gruyter Saur.

Schultz-Jones, B.; Oberg, D. (2015). *Global action on school library guidelines*. The Hague, Netherlands: De Gruyter Saur.

OECD (Organization for Economic Co-operation and Development). (2014). *Education at a glance 2014: OECD indicators*. Paris: OECD Publishing.

Disponible a: dx.doi.org/10.1787/eag-2014-en

CAPÍTOL 1. MISSIÓ I OBJECTIUS DE LA BIBLIOTECA ESCOLAR

CAPÍTOL 1.

MISSIÓ I OBJECTIUS DE LA BIBLIOTECA ESCOLAR

“La biblioteca escolar proporciona informació i idees que són fonamentals per tal de reeixir en la societat contemporània, basada en la informació i el coneixement. La biblioteca escolar dota els estudiants de les eines que els permetran d’aprendre al llarg de tota la vida i desenvolupar la imaginació, fent possible així que esdevinguin ciutadans responsables.”

Manifest de la biblioteca escolar

1.1 INTRODUCCIÓ

Aquest capítol és una declaració general de la missió i l’objectiu de la biblioteca escolar, tal com els va definir el *Manifest IFLA/UNESCO de la biblioteca escolar* (1999). Una biblioteca escolar tal com la imagina el *Manifest* és una força de millora i creixement de l’ensenyament i l’aprenentatge per a tota la comunitat educativa, tant per a l’alumnat com per al professorat. Els temes clau identificats al *Manifest* estan desenvolupats amb gran detall als capítols següents.

1.2 CONTEXT

Les biblioteques escolars existeixen a tot el món com a entorns d’aprenentatge que proporcionen un espai (físic i digital), accés a recursos, activitats i serveis que motiven i recolzen l’aprenentatge de l’alumnat, del professorat i de tota la comunitat educativa. El desenvolupament de les biblioteques escolars és paral·lel al desenvolupament educatiu que cerca dotar els estudiants amb els coneixements necessaris per funcionar i contribuir a la millora de la societat. Malgrat que les instal·lacions i els serveis de la biblioteca escolar varien arreu del món, totes les biblioteques escolars estan enfocades a recolzar i fomentar l’aprenentatge dels estudiants. La biblioteca escolar proporciona una gamma d’oportunitats d’aprenentatge individual i en petits i grans grups, que van des del contingut intel·lectual i l’alfabetització informacional fins al desenvolupament social i cultural. Una biblioteca escolar centrada en l’alumnat reforça, amplia i personalitza el currículum de l’escola.

Exemple

“Lubuto Library Project” proporciona recursos culturals rellevants i experiències educatives als orfes i altres nens i joves vulnerables a Zàmbia.

1.3 DEFINICIÓ DE LA BIBLIOTECA ESCOLAR

La biblioteca escolar és un espai d’aprenentatge físic i digital de l’escola, on la lectura, la investigació, la recerca, el pensament, la imaginació i la creativitat són centrals en la transformació de la informació en coneixement per part dels estudiants i en el seu creixement personal, social i cultural. A aquest espai físic i digital se’l coneix amb noms diferents (p. ex.,

mediateca, centre d'informació i documentació, centre de recursos bibliotecaris, biblioteca d'aprenentatge), però *biblioteca escolar* és el terme més utilitzat i s'usa tant per designar les instal·lacions com les funcions.

Més de 50 anys de recerca internacional (vegeu, per exemple, Haycock, 1992, a LRS (2015) *School Libraries Impact Studies* als EUA, www.lrs.org/data-tools/school-libraries/impact-studies/, i Williams, Wavell, C., i Morrison (2013) al Regne Unit (<https://openair.rgu.ac.uk/bitstream/handle/10059/1093/Williams%20Impact%20of%20school%20libraries%20on%20learning%20SLIC.pdf?sequence=4&isAllowed=y>) identifiquen les característiques següents que diferencien la biblioteca escolar:

- Té un bibliotecari escolar titulat amb educació formal en biblioteconomia aplicada a la biblioteca escolar i ensenyament a l'aula que proporcioni l'experiència professional necessària per als complexos rols d'ensenyament, lectura i desenvolupament de l'alfabetització, gestió de biblioteques escolars, col·laboració amb el personal docent, i compromís amb la comunitat educativa. col·laboració amb el professorat i vinculació amb la comunitat educativa.
- Proporciona col·leccions variades i d'alta qualitat (impreses, multimèdia i digitals) orientades a recolzar el currículum formal i informal de l'escola, inclosos els projectes individuals i el desenvolupament personal.
- Disposa d'una política i d'una planificació explícites per al desenvolupament i creixement continu.

Les biblioteques escolars, com altres aspectes del sistema educatiu, passen fases de creixement i desenvolupament. Tanmateix, aquestes tres característiques de la biblioteca escolar són necessàries per a l'acompliment de la seva missió i objectius. La recerca demostra que el potencial de la biblioteca escolar per a tenir impacte en l'aprenentatge de l'estudiant depèn del grau en què aquestes característiques siguin presents a l'escola.

La biblioteca escolar actua com:

- un espai físic i digital permanent, obert i accessible per a tothom;
- un espai d'informació que proporciona accés obert i equitatiu a fonts d'informació de qualitat en tots els formats, incloent material imprès, multimèdia, i curació de recursos digitals;
- un espai segur on es fomenta i dona suport a la curiositat, la creativitat i l'orientació a l'aprenentatge individual, i on els estudiants poden explorar diversos temes, fins i tot els controvertits, en la intimitat i amb seguretat;
- un espai educatiu on els estudiants aprenen les competències i actituds per involucrar-se amb la informació i crear coneixement;
- un espai tecnològic que proporciona una varietat d'eines tecnològiques, programari i expertesa per a la creació, representació i l'intercanvi del coneixement;
- un centre d'alfabetització on tota la comunitat educativa s'alimenta del desenvolupament de la lectura i de l'alfabetització en totes les seves formes;

- un centre per a la ciutadania digital on la comunitat educativa aprèn a fer servir les eines digitals de forma adequada, ètica i segura, i aprèn estratègies per protegir la seva identitat i informació personal;
- un entorn d'informació per a tota la comunitat educativa mitjançant un accés equitatiu als recursos, la tecnologia i el desenvolupament de les habilitats en l'ús de la informació, que no sempre estan disponibles a casa; i
- un espai social obert per a la realització d'esdeveniments culturals, professionals i educatius (p. ex., reunions, exposicions, recursos) per a tota la comunitat.

1.4 EL ROL DE LA BIBLIOTECA ESCOLAR DINS DE L'ESCOLA

Dins de l'escola, la biblioteca escolar funciona com a centre d'ensenyament i aprenentatge que proporciona un programa d'instrucció actiu integrat al currículum del centre, amb èmfasi en els aspectes següents:

- Competències basades en els recursos: habilitats i actituds relacionades amb la cerca, l'accés i l'avaluació de recursos en diversos formats, incloent persones i artefactes culturals com a fonts d'informació. Aquestes competències també contempen l'ús de les TIC per cercar, accedir i avaluar aquests recursos, i el desenvolupament de l'alfabetització impresa i digital.
- Competències basades en el pensament crític: habilitats i actituds centrades en el compromís substancial amb les dades i la informació a través de processos de recerca i investigació, processos de pensament d'ordre superior, i de l'anàlisi crítica, que condueixin a la creació de productes/representacions que demostrin un coneixement i una comprensió profunds.
- Competències basades en el coneixement: habilitats i actituds de recerca i investigació centrats en la creació, construcció i l'ús compartit de productes de coneixement que demostrin un coneixement i una comprensió profunds.
- Competència lectora i alfabetització: habilitats i actituds relacionades amb el goig de la lectura, llegir per plaer, llegir per aprendre a través de múltiples plataformes i la transformació, comunicació i difusió de textos en múltiples formes i modalitats per possibilitar el desenvolupament de la comprensió i el significat.
- Competències personals i interpersonals: habilitats i actituds relacionades amb la participació social i cultural en els processos d'investigació basats en recursos, així com en l'aprenentatge sobre un mateix i els altres com a investigadors, usuaris d'informació, creadors de coneixement i ciutadans responsables.
- Competència d'aprendre a aprendre: habilitats i actituds que permetin a l'alumnat preparar, planificar i realitzar exitosament una unitat curricular basada en la investigació.

El bibliotecari escolar juga un paper de lideratge en el desenvolupament d'aquestes competències, a través de la facilitació i la instrucció individual i col·lectiva connectada de forma explícita amb el contingut i els resultats del currículum.

1.5 CONDICIONS PER A UN PROGRAMA EFECTIU DE BIBLIOTECA ESCOLAR

La recerca ha demostrat que tenir accés a un bibliotecari escolar professional titulat és el requisit més crític per a l'assoliment d'un programa efectiu de biblioteca escolar. Una biblioteca escolar sense un programa pedagògic (p. ex., planificant una gran varietat d'activitats d'ensenyament i aprenentatge), no serà capaç d'aconseguir el tipus d'impacte en l'ensenyament i l'aprenentatge que la recerca demostra que es pot assolir amb un bibliotecari escolar professional titulat que encarni els diferents rols descrits a la secció 3.4.

La gestió de la biblioteca escolar s'ha de realitzar dins del marc d'una política clarament estructurada que reconegui la biblioteca com a centre de lectura, investigació i producció col·laborativa. La política bibliotecària ha d'estar concebuda tenint presents les polítiques globals i les necessitats de l'escola i ha de reflectir els seus valors, missió, propòsits i objectius, així com la seva realitat. El suport administratiu al paper de la biblioteca escolar ha d'estar reflectit a la política bibliotecària, ja que és essencial per assolir tots els beneficis del programa de biblioteca escolar. Les instal·lacions, els recursos físics i digitals i els recursos humans necessaris per disposar d'un servei de biblioteca escolar efectiu es tracten en capítols posteriors.

1.6 VISIÓ DE LA BIBLIOTECA ESCOLAR

La formulació de la visió projecta l'estat futur desitjat per a la biblioteca escolar. La visió pot variar arreu del món, depenent de la situació inicial en què es trobi cada biblioteca escolar. En definitiva, formular una visió de la biblioteca escolar en què aquesta juga un paper central en l'educació que transcendeix les limitacions actuals crea una ambició futura orientada a construir espais d'aprenentatge multifuncionals.

La visió incorpora les cinc tendències clau identificades a «*IFLA Trend Report 2013*» (trends. ifla.org):

1. Les noves tecnologies augmentaran i, alhora, limitaran qui té accés a la informació.
2. L'educació en línia democratitzarà i modificarà profundament l'aprenentatge arreu del món.
3. Els límits de la intimitat i la protecció de dades es redefiniran.
4. Les societats hiperconnectades escoltaran i apoderaran a noves veus i grups.
5. Les noves tecnologies transformaran l'economia mundial de la informació.

1.7 MISSIÓ DE LA BIBLIOTECA ESCOLAR

La missió és la definició de la naturalesa, el propòsit i el rol de la biblioteca escolar com a part del propòsit i compromís compartit de l'escola. En l'àmbit global, la missió de la biblioteca escolar està articulada al *Manifest IFLA/UNESCO de la biblioteca escolar de 1999* (Apèndix A). La declaració de la missió d'una biblioteca escolar en concret ha de reflectir els punts de

la missió del *Manifest*, adaptant-se al context educatiu dins del qual es troben l'escola i la biblioteca escolar. Ha de proporcionar la direcció que permeti focalitzar els recursos, guiar la planificació i comunicar la voluntat de servir la comunitat, a través de la comprensió de les necessitats dels seus membres, les habilitats, els recursos i la capacitat de satisfer aquestes necessitats, així com el resultat esperat que beneficiï a la comunitat, tot plegat alineat amb l'objectiu educatiu de preparar els estudiants per al seu futur com a ciutadans i per a la seva feina futura.

1.8 SERVEIS DE LA BIBLIOTECA ESCOLAR

La biblioteca escolar ofereix una àmplia varietat de serveis amb l'objectiu de satisfer les necessitats d'aprenentatge de la comunitat educativa. Aquests serveis es poden oferir dins o des de les instal·lacions de la biblioteca. La prestació d'aquests serveis usant les TIC/TAC representa una oportunitat d'expandir l'abast de la biblioteca a totes les àrees de l'escola i també a casa. Una forta infraestructura tecnològica en xarxa permet l'accés a col·leccions, recursos i continguts digitals curats, així com a eines per emprendre projectes basats en la recerca i per construir, presentar i compartir el coneixement.

Els serveis de la biblioteca escolar inclouen:

- formació relacionada amb la tasca del professorat (p. ex., lectura i alfabetització, TIC/TAC, processos de recerca i investigació);
- un pla de lectura estimulant per fomentar l'èxit escolar, el plaer de la lectura i l'enriquiment personal;
- desenvolupament de l'aprenentatge basat en la investigació i de l'alfabetització informacional; i
- col·laboració amb altres biblioteques (públiques, governamentals, comunitats de recursos...).

La biblioteca escolar aporta un valor significatiu a la comunitat educativa. Aquest s'estén dels materials de la col·lecció als serveis proporcionats per un programa engrescador i un bibliotecari escolar titulat.

1.9 AVALUACIÓ DELS SERVEIS I PROGRAMES DE LA BIBLIOTECA ESCOLAR

L'avaluació dels serveis i programes de la biblioteca escolar n'és un aspecte essencial del desenvolupament. L'avaluació té a veure amb la necessitat de rendició de comptes. Ajuda a determinar si els serveis de la biblioteca escolar satisfan les necessitats de la comunitat escolar. L'avaluació també ha de contribuir a la transformació continuada dels serveis i programes de la biblioteca, tenint present el que els actors influents en pensen i desenvolupant-ne el suport. Seleccionar un mètode d'avaluació dependrà de les necessitats

de la comunitat educativa i de la fase actual de desenvolupament de la biblioteca (p. ex., la qualitat del programa, la percepció dels grups d'interès, el contingut del programa i l'impacte que té).

Una avaluació centrada en la qualitat global del programa pot utilitzar estàndards internacionals, nacionals o locals per examinar i puntuar la gran diversitat d'indicadors d'una biblioteca escolar (p. ex., personal, instal·lacions, tecnologia i col·leccions, programes d'instrucció). Una avaluació centrada en la millora de les pràctiques de la biblioteca escolar, sovint anomenada pràctica basada en l'evidència, pot usar dades com les dels resultats de l'aprenentatge dels estudiants, patrons d'instrucció (per classe, curs o assignatura), enquestes a l'alumnat, professorat i/o pares i mares, o registres del sistema de catalogació i préstec de la biblioteca. El capítol 6 d'aquest document explora amb més profunditat l'avaluació i la seva utilitat en la gestió i les relacions públiques (promoció, màrqueting i advocació de la biblioteca escolar).

RECURSOS ÚTILS

American Association of School Librarians. (2014). *Governing documents*.

Disponible a: www.ala.org/aasl/about/governing-docs

American Association of School Librarians. (2011). *Standards for the 21st century learner*. Chicago, IL: American Library Association.

Hay, L.; Todd, R. J. (2010). *School libraries 21C*. NSW Department of Education and Training.

Disponible a: https://researchoutput.csu.edu.au/ws/portalfiles/portal/9387372/23609_Report

Haycock, K. (1992). *What works: Research about teaching and learning through the school's library resource center*. Seattle, WA: Rockland Press.

IFLA/UNESCO School Library Manifesto. (1999).

Disponible a: www.ifla.org/publications/iflaunesco-school-library-manifesto-1999

Library Research Service [Colorado State Library, Colorado Department of Education]. *School libraries impact studies*. Disponible a: www.lrs.org/data-tools/school-libraries/impact-studies/

Groupe de Recherche sur la Culture et la Didactique de l'information. (2010). *Parcours de formation à la culture de l'information*. Disponible a: <https://ent2d.ac-bordeaux.fr/disciplines/documentation/wp-content/uploads/sites/27/2018/02/Reperes-Pacifi.pdf>

Williams, D.; Wavell, C.; Morrison, K. (2013). *Impact of school libraries on learning: Critical review of published evidence to inform the Scottish education community*. Aberdeen, Scotland: Robert Gordon University, Institute for Management, Governance & Society (IMaGeS). Disponible a: <https://openair.rgu.ac.uk/bitstream/handle/10059/1093/Williams%20Impact%20of%20school%20libraries%20on%20learning%20SLIC.pdf?sequence=4&isAllowed=y>

CAPÍTOL 2. MARC LEGAL I FINANCER DE LA BIBLIOTECA ESCOLAR

CAPÍTOL 2.

MARC LEGAL I FINANCER DE LA BIBLIOTECA ESCOLAR

“La biblioteca escolar és responsabilitat de les autoritats locals, regionals i nacionals, i, per tant, ha de tenir el suport d’una legislació i d’una política específiques. La biblioteca escolar ha de disposar d’un finançament suficient i regular per destinar a personal format, materials, tecnologies i equipaments. La biblioteca escolar ha de ser gratuïta.”

Manifest de la biblioteca escolar

2.1 INTRODUCCIÓ

La biblioteca escolar dona resposta a les necessitats de la comunitat educativa en què es troba i treballa en benefici de tots els membres d’aquesta. La biblioteca escolar existeix dins d’un marc polític local, regional i nacional per garantir la igualtat d’oportunitats d’aprenentatge i per desenvolupar les habilitats necessàries per participar en la societat del coneixement. La biblioteca escolar necessita una legislació que la recolzi i un finançament continuat, per tal de mantenir i donar resposta de forma sostinguda a un entorn educatiu i cultural canviant.

2.2 BASES I QÜESTIONS LEGALS

Arreu del món existeixen models de relació molt diferents entre biblioteques escolars i governs. A més, les lleis que en regulen les activitats i els acords de finançament poden ser variades i complexes. Per exemple, els estàndards, les polítiques i la legislació de la biblioteca escolar poden ser competència del Ministeri d’Educació, del Ministeri de Cultura o d’ambdós. Alguns països n’han delegat la responsabilitat, totalment o en part, a les diverses províncies, estats o municipis.

Com a principi general, la biblioteca escolar s’ha adaptat al llarg del temps a la realitat política, per tal de proporcionar un entorn d’aprenentatge que la posicioni i mantingui com a centre d’investigació, descobriment, creativitat, compromís crític i pedagogia innovadora. L’evolució continuada d’un nivell de recursos de finançament que permeti a la biblioteca escolar satisfer l’estàndard de recolzament a l’estudiant per al desenvolupament intel·lectual i la millora de les seves competències requereix unes directrius sistèmiques que han d’existir dins del sistema escolar i més enllà.

2.3 BASES I QÜESTIONS ÈTIQUES

La biblioteca escolar existeix dins d’un marc ètic que contempla els drets i les responsabilitats dels estudiants i dels altres membres de la comunitat educativa. Utilitza una aproximació holística per garantir que totes les comunitats culturals, lingüístiques, indígenes, així com

altres comunitats singulars, hi siguin benvingudes. Els valors bàsics de l'equitat d'accés a la informació i al coneixement i de la llibertat intel·lectual estan incorporats a l'article 19 de la *Declaració Universal dels Drets Humans* i dels valors de l'IFLA (www.ifla.org/about/more).

També s'han de tenir presents, sense caràcter limitador, les consideracions següents:

- La carta de drets de la biblioteca
- La llibertat d'informació i el dret a la intimitat
- Els drets d'autor, la propietat intel·lectual i el plagí
- Els drets de l'infant (<http://www.rosasensat.org/publicacions/drets-web.pdf>)
- Els drets dels pobles indígenes (<https://www.un.org/development/desa/indigenouspeoples/declaration-on-the-rights-of-indigenous-peoples.html>)

La biblioteca escolar desenvolupa les competències i la comprensió necessàries per a una ciutadania responsable a través de programes que eduquen l'alumnat i la comunitat educativa sobre qüestions ètiques com ara la llibertat d'informació, la propietat intel·lectual i el plagí.

2.4 INFRAESTRUCTURA DE RECOLZAMENT AL DESENVOLUPAMENT DE LA BIBLIOTECA ESCOLAR

S'ha d'establir un sistema de suport a la implementació i el desenvolupament de la biblioteca escolar dins de l'administració responsable de l'educació, tant a nivell nacional com a nivell regional i local. S'han de realitzar esforços per definir i implementar un nivell bàsic d'activitats i serveis de biblioteca escolar, per tal que estudiants i professors siguin capaços de comprendre-la i accedir-hi com un recurs per a l'aprenentatge i la docència. La tasca d'aquest centre de serveis educatius pot incloure atendre qüestions com ara la formació inicial i permanent de bibliotecaris escolars, consultoria professional, estudis de recerca, col·laboració amb grups de bibliotecaris escolars i les seves associacions professionals, i el desenvolupament de pautes i directrius.

La naturalesa i l'abast dels serveis i les activitats de la biblioteca escolar varien d'un país a l'altre i entre les diferents escoles. No obstant això, la creixent mobilitat dels estudiants i les seves famílies fa necessari que existeixi una coherència entre les escoles, i l'accés a les biblioteques escolars millora la capacitat dels sistemes educatius per satisfer les necessitats dels membres de la comunitat escolar.

Exemple

La Texas Legislature dels EUA va crear un sistema de 20 serveis d'educació regional el 1967 amb l'objectiu de donar suport als diferents districtes escolars de tot l'estat. El paper d'aquests serveis educatius és treballar conjuntament amb els districtes escolars per aconseguir tres objectius principals: ajudar els districtes

escolars a millorar el rendiment dels estudiants a cada regió del sistema, permetre als districtes escolars actuar de manera més eficient i econòmica, i implementar iniciatives assignades per la legislatura o el comissionat. Els centres de serveis educatius proporcionen desenvolupament professional, assistència tècnica i gestió de programes educatius per ajudar els administradors, bibliotecaris escolars i professors.

2.5 POLÍTIQUES

La biblioteca escolar s'ha de gestionar dins d'un marc polític clarament estructurat que la reconegui com a recurs bàsic i centre per a la lectura i la investigació. S'ha de planificar una política de biblioteques escolars tenint en compte les grans polítiques i necessitats de l'escola i reflectir l'esperit, la missió, els propòsits i els objectius, així com la realitat de l'escola.

La política ha de deixar clar que la biblioteca és per a tothom. Ha de ser desenvolupada pel bibliotecari de l'escola, treballant conjuntament amb el professorat i els administradors (p. ex., directors, gestors d'escoles, personal docent). L'esborrany de la política ha de ser àmpliament compartit per tota la comunitat escolar i recolzat per una discussió oberta. La política resultant s'ha de difondre àmpliament per tal que la seva filosofia, els conceptes i les intencions per a l'execució i el desenvolupament siguin coneguts, recolzats i estiguin a punt per passar a la pràctica. Tant el document que conté la política com els plans desenvolupats que hi estan basats han d'especificar el paper de la biblioteca en relació amb els components següents:

- Currículum formal i informal del centre escolar
- Mètodes d'aprenentatge al centre escolar
- Normes i criteris nacionals i locals
- Necessitats d'aprenentatge i de desenvolupament personal de l'alumnat
- Necessitats del professorat
- Augment dels nivells d'èxit escolar
- Desenvolupament de competències d'investigació
- Foment de la lectura
- Mentalitat oberta i compromís cívic

Tots aquests punts són essencials per crear una política marc i uns plans subsegüents realistes. El pla d'acció ha de contemplar objectius, tasques i estratègies, així com el seguiment i l'avaluació. La política i els plans d'acció han de ser documents oberts, sotmesos a revisió periòdica.

2.6 PLANIFICACIÓ

La planificació d'una biblioteca escolar requereix la participació activa del bibliotecari escolar en consulta amb els administradors, els professorat i l'alumnat per determinar la relació de la biblioteca amb la resta de la comunitat educativa. Algunes dimensions importants que cal tenir en compte dins del procés de planificació inclouen:

- Objectius de desenvolupament sostenibles, identificats per estudis prospectius dirigits per grups nacionals i internacionals;
- una missió, una filosofia, metes i objectius educatius en els àmbits nacional i escolar;
- una visió descriptiva del valor de la biblioteca escolar per a l'escola i el paper dels diferents interessats, socis culturals i inversors en el procés educatiu;
- una avaluació de necessitats que identifiqui el paper de la biblioteca actual i que contempli quin paper ha de tenir en el futur com a centre d'aprenentatge;
- un pla per connectar la comunitat escolar amb l'accés a recursos de qualitat, instal·lacions i entorns d'aprenentatge físics i digitals;
- un pla tecnològic que contempli les projeccions futures de la tecnologia i els canvis potencials en l'oferta d'informació i serveis;
- un pla d'acció dinàmic d'activitats centrades en els estudiants i en la comunitat;
- un pla per al desenvolupament de competències professionals per al personal de la biblioteca escolar; i
- un pla d'avaluació que permeti una millora contínua a través d'investigacions basades en evidències, que demostrin l'impacte dels serveis bibliotecaris en l'èxit de l'alumnat.

Exemple

En una zona rural d'Indonèsia, el personal de l'escola treballa amb la facultat de biblioteconomia i documentació, el ministeri del govern i una agència internacional de desenvolupament per proposar un model de biblioteca escolar.

2.7 FINANÇAMENT

Per assegurar la fiabilitat i vitalitat de la biblioteca escolar com a base de la informació i de la docència i l'aprenentatge, necessita una assignació pressupostària adequada que tingui en compte la realitat local. La despesa pressupostària ha d'estar d'acord amb el projecte educatiu de la biblioteca a l'escola, i ha de traduir-se en una inversió en la formació de l'alumnat, el professorat i el personal no docent.

El bibliotecari escolar treballa amb la direcció per desenvolupar el pressupost i explorar diferents opcions en l'oferta de recursos i serveis de qualitat per a tota la comunitat educativa. Aquest suport financer reflecteix el que assenyalen les investigacions:

- La quantitat i qualitat de personal bibliotecari i de suport, així com les col·leccions, són els millors indicadors de l'èxit acadèmic de l'escola.
- Els estudiants que puntuen més alt en les proves estandarditzades solen provenir d'escoles amb més personal a la biblioteca escolar i més accés als seus serveis i recursos, com ara llibres, premsa i material en línia, independentment d'altres factors, com ara els econòmics. (Vegeu, per exemple, https://www.researchgate.net/publication/264971714_Latest_study_A_full-time_school_librarian_makes_a_critical_difference_in_boosting_student_achievement; Kachel i Lance, 2013.)

La despesa pressupostària es planifica acuradament per a tot l'any i està relacionada amb el marc normatiu. Els elements d'un pla pressupostari es presenten a l'Apèndix B. Els informes anuals il·lustren com s'ha utilitzat el pressupost de la biblioteca i aclareixen si la quantitat de diners gastats en el programa i recursos de la biblioteca ha estat suficient per cobrir-ne les tasques i assolir els objectius. Els informes anuals han d'incloure indicadors de la qualitat dels serveis i programes de la biblioteca escolar i del seu impacte en l'ensenyament i l'aprenentatge a l'escola. El capítol 6 d'aquest document analitza amb més profunditat la necessitat d'avaluació i la utilitat que té en la gestió de la biblioteca escolar.

RECURSOS ÚTILS

American Association of School Librarians. (2011). *Standards for the 21st century learner*. Chicago, IL: American Library Association.

American Library Association. (2010). *Intellectual Freedom Manual* (8th ed.). Chicago, IL: American Library Association.

American Library Association. (1996). *Library Bill of Rights*. Disponible a: www.ala.org/advocacy/intfreedom/librarybill

Australian School Library Association. (2000). *School Library Bill of Rights*. Disponible a: www.asla.org.au/policy/bill-of-rights.aspx

Hay, L. & Todd, R. J. (2010). *School libraries 21C*. NSW Department of Education and Training. Disponible a: https://researchoutput.csu.edu.au/ws/portalfiles/portal/9387372/23609_Report

International Federation of Library Associations. (2015). *Indigenous Matters Special Interest Group*. Disponible a: www.ifla.org/indigenous-matters

International Federation of Library Associations. (2015). *Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender and Queer/Questioning Users Special Interest Group*. Disponible a: www.ifla.org/lgbtq

International Federation of Library Associations. (2015). *IFLA/UNESCO Multicultural Library Manifesto*. Disponible a: www.ifla.org/node/8976

Kachel, D. E.; Lance, K. C. (2013). Latest study: A full-time school librarian makes a critical difference in boosting student achievement. *School Library Journal*, 59(3), 28.

CAPÍTOL 3. ELS RECURSOS HUMANS DE LA BIBLIOTECA ESCOLAR

CAPÍTOL 3.

ELS RECURSOS HUMANS DE LA BIBLIOTECA ESCOLAR

“La responsabilitat de la biblioteca escolar recaurà en aquell membre de l’equip escolar professionalment titulat per fer-se càrrec de la seva planificació i funcionament, amb l’ajut del personal de suport necessari. Aquest professional treballarà amb tots els membres de la comunitat escolar i en contacte amb la biblioteca pública i altres centres.”

Manifest de la biblioteca escolar

3.1 INTRODUCCIÓ

La funció central de la biblioteca escolar és facilitar l’accés físic i intel·lectual a la informació i a les idees. La riquesa i la qualitat de la biblioteca escolar depenen fonamentalment dels recursos de personal disponibles dins i fora de la biblioteca. Per tal de satisfer les necessitats d’ensenyament i d’aprenentatge d’una comunitat escolar, és de vital importància comptar amb personal ben format i altament motivat, integrat per un nombre suficient de membres segons la dimensió del centre educatiu i les seves necessitats específiques. Tothom que treballa en una biblioteca escolar hauria de tenir un bon coneixement de les polítiques i els serveis bibliotecaris, unes responsabilitats i funcions ben definides, i unes condicions de treball i uns salaris adequats, que reflecteixin les expectatives del lloc que ocupen.

3.2 FUNCIONS DEL PERSONAL

Atès que la biblioteca escolar facilita l’ensenyament i l’aprenentatge, el seu programa ha d’estar sota la direcció de personal professional amb el mateix nivell d’educació i preparació que el professorat de l’aula. Si s’espera que el bibliotecari escolar tingui un paper de lideratge a l’escola, ha de tenir el mateix nivell d’educació i preparació que altres líders, com ara els administradors i especialistes en aprenentatge. Per garantir que el bibliotecari escolar tingui el temps necessari per desenvolupar els rols professionals d’instrucció, gestió, col·laboració i lideratge, és millor que les tasques operatives de la biblioteca escolar les realitzi personal de suport tècnic i administratiu preparat.

3.3 DEFINICIÓ DE BIBLIOTECARI ESCOLAR

Un bibliotecari escolar és responsable de l’espai d’aprenentatge físic i digital de l’escola on la lectura, la investigació, el pensament, la imaginació i la creativitat són fonamentals per a l’ensenyament i l’aprenentatge. Aquest rol rep diferents noms (p. ex., bibliotecari escolar, especialista en mitjans de la biblioteca escolar, bibliotecari docent, professor documentalista), però el terme més utilitzat és el de “bibliotecari escolar”. Les titulacions dels bibliotecaris escolars varien a tot el món i poden incloure bibliotecaris amb o sense formació de mestre i bibliotecaris amb formació en altres especialitats de biblioteques.

La manera de definir les biblioteques escolars varia a tot el món, i pot incloure ser atès a través de la biblioteca pública. El perfil del personal de la biblioteca escolar també canvia segons el context local, que està influenciat per la legislació, el desenvolupament econòmic i la infraestructura educativa. No obstant això, més de 50 anys d'investigació internacional (vegeu, per exemple, Haycock, 1992, a LRS (2015) *School Libraries Impact Studies* www.lrs.org/datatools/school-libraries/impact-studies) indiquen que el bibliotecari escolar necessita una educació formal en biblioteca escolar i ensenyament a l'aula que proporcioni l'experiència professional necessària per als complexos rols d'ensenyament, lectura i desenvolupament de l'alfabetització, gestió de biblioteques escolars, col·laboració amb el personal docent, i compromís amb la comunitat educativa.

Exemple

A França, els bibliotecaris escolars (professors documentalistes) que treballen a les escoles de secundària tenen el mateix nivell educatiu i es contracten amb el mateix estatus que els altres professors.

Exemple

Al Tírol del Sud, Itàlia, el personal bibliotecari escolar és contractat per la Província de Bozen per treballar en escoles de nivell K-13 segons la seva titulació i formació en biblioteconomia (Llei de la Província de Bozen núm. 17/1990; Conveni Col·lectiu de Treball de la Província de Bozen, 4 de març de 2006). Un auxiliar de biblioteca escolar ha d'haver completat l'ensenyament secundari (K-13) i un curs de biblioteconomia (almenys un any de teoria i pràctica). Un bibliotecari escolar titulat ha d'haver completat l'educació superior (com a mínim un títol de tres anys). Vegeu: Berufsbilder "Bibliothekarin" und "Diplombibliothekarin" (i.e., perfils de bibliotecaris i bibliotecaris titulats, a www.provinz.bz.it/kulturabteilung/bibliotheken/1459.asp)

Exemple

A Portugal, des de 2009, el bibliotecari escolar (professor bibliotecari) ha estat un mestre de l'escola especialitzat en biblioteconomia. Vegeu "Formação" a: www.rbe.mec.pt/np4/programa.html

3.4. COMPETÈNCIES NECESSÀRIES PER OFERIR PROGRAMES DE BIBLIOTECA ESCOLAR

La formació d'un bibliotecari escolar professional ha d'incloure:

- docència i aprenentatge, currículum, presentació i disseny educatiu;
- gestió de programa: planificació, desenvolupament/disseny, implementació, avaluació/millora;
- desenvolupament de la col·lecció, emmagatzematge, organització, recuperació;
- processos i conductes d'informació: alfabetització, alfabetització informacional, alfabetització digital;
- compromís amb la lectura;
- coneixement de la literatura infantil i juvenil;
- coneixement de les discapacitats que afecten la lectura;
- habilitats comunicatives i col·laboratives;
- habilitats digitals i mediàtiques;
- responsabilitat ètica i social;
- servei per al bé públic: rendició de comptes al públic/societat;
- compromís amb l'aprenentatge al llarg de la vida a través del desenvolupament professional continu; i
- socialització en el camp de la biblioteconomia escolar i la seva història i valors.

El desenvolupament de les competències i disposicions professionals dels bibliotecaris escolars es pot aconseguir de diverses maneres, generalment a través d'una diplomatura o un grau o amb el desenvolupament professional continuat realitzat després de la titulació inicial en docència o en biblioteconomia. L'objectiu de la formació del bibliotecari escolar és l'actualització de les habilitats d'ensenyament i biblioteconomia.

En els països on hi ha programes de formació específics per a bibliotecaris escolars, el currículum hauria d'incloure, a més de les competències bàsiques de biblioteconomia, coneixements d'educació (aprenentatge, currículum, ensenyament), tecnologia digital i xarxes socials, i sobre joventut, cultura i alfabetització. Juntes, aquestes àrees d'estudi han de donar lloc a una comprensió profunda i exhaustiva de l'alfabetització informacional des d'una perspectiva de pensament creatiu i resolució de problemes. La formació del bibliotecari escolar també ha d'abordar el paper d'un bibliotecari escolar professional com a líder des de la barrera, com a agent de canvi o catalitzador, i com a membre de la comunitat de biblioteques escolars.

Exemple

A França, el marc de competències per a mestres, *Référentiel de compétences des enseignants*, presenta una llista d'habilitats educatives que tot el professorat ha de

dominar, també el bibliotecari escolar. Aquesta llista inclou habilitats específiques de biblioteconomia i ciències de la informació per a bibliotecaris escolars. Les habilitats d'alfabetització informacional han de ser reconegudes com essencials per a tots els membres de la comunitat educativa: aquest coneixement comú és un requisit previ per a qualsevol col·laboració pedagògica eficient.

3.5 FUNCIONS DEL BIBLIOTECARI ESCOLAR PROFESSIONAL

Els rols clau del bibliotecari professional són: instrucció, gestió, lideratge i col·laboració, i compromís amb la comunitat. A continuació es discuteixen un per un amb més detall.

3.5.1. Formació

El paper educatiu del bibliotecari escolar professional abasta una àmplia diversitat de situacions de formació amb estudiants individuals, petits grups d'estudiants i grups classe, i també inclou el desenvolupament professional informal i formal de la resta de docents. Les activitats bàsiques de la feina de formació d'un bibliotecari escolar, detallades al capítol 5, inclouen:

- alfabetització i foment de la lectura;
- alfabetització informacional (habilitats informacionals, competències informacionals, fluïdesa informacional, alfabetització mediàtica, transliteració);
- aprenentatge basat en la investigació (aprenentatge basat en problemes, pensament crític);
- integració tecnològica; i
- desenvolupament professional del professorat.

Exemple

S'han elaborat i utilitzat diversos marcs pedagògics com a pautes per a mestres: de França, *Repères pour la mise en œuvre du Parcours de formation à la culture de l'information*; de Bèlgica, *Les compétences en éducation aux médias: un enjeu éducatif majeur*; i de la UNESCO: *Education aux médias et à l'information: programme de formation pour les enseignants*.

3.5.2. Gestió

El rol de gestor d'un bibliotecari escolar professional implica organitzar els sistemes i processos documentals de la biblioteca escolar per a un ús òptim. Això inclou les instal·lacions de la biblioteca (entorns físics i digitals), els recursos materials (físics i digitals) i els programes i serveis pedagògics (físics i digitals). La gestió dels recursos humans també pot formar part d'aquest rol: contractar, seleccionar, formar, supervisar i avaluar el personal de la biblioteca.

3.5.3 Lideratge i col·laboració

El paper principal del bibliotecari escolar és contribuir a la missió i als objectius del centre. En col·laboració amb els administradors i mestres de l'escola, desenvolupa i implementa serveis i programes bibliotecaris basats en el pla d'estudis que donen suport a l'ensenyament i l'aprenentatge. El bibliotecari aporta coneixements i habilitats relacionades amb l'accés a la informació i l'ús de recursos per a aquestes activitats d'ensenyament i aprenentatge, com poden ser la investigació i la realització de projectes, les activitats de resolució de problemes, les activitats d'alfabetització, el compromís amb la lectura i les activitats culturals. El bibliotecari escolar pot tenir un paper, sol o en col·laboració amb altres especialistes de l'escola, en la integració de la tecnologia i en la provisió de desenvolupament professional per a mestres i administradors.

La col·laboració és una part essencial de la feina del bibliotecari escolar. Aquest treballa amb els administradors de l'escola per desenvolupar el coneixement i el suport de la contribució que la biblioteca fa a la missió i els objectius del centre. El bibliotecari escolar ha d'informar directament el director i personal responsable de l'escola i s'espera que participi en la planificació escolar i altres tasques de l'equip de lideratge. Dins de la comunitat escolar, el bibliotecari escolar ha de treballar per facilitar la continuïtat i la cohesió de l'escola a través d'activitats com ara projectes d'investigació curricular i unitats d'aprenentatge interdisciplinàries. Ha de col·laborar amb altres bibliotecaris escolars per ampliar i continuar el seu desenvolupament professional i aprenentatge.

Exemple

Al nord de Texas, EUA, els directors de les biblioteques escolars es troben mensualment per intercanviar idees i presentar noves aproximacions a programes i serveis.

Exemple

Al Regne Unit, hi ha grups regionals estables de bibliotecaris escolars que es reuneixen a cada etapa escolar per compartir oportunitats de formació i crear xarxes.

3.5.4 Compromís amb la comunitat

El compromís amb la comunitat abasta la programació, el desenvolupament de la col·lecció i els esforços de difusió per acollir a les nostres biblioteques persones de procedències culturals, lingüístiques i regionals diferents. Les biblioteques escolars han de reconèixer la importància de les famílies en l'educació dels fills i el valor de la transferència intergeneracional del coneixement.

Els infants són recolzats per les famílies i les comunitats. Cal que hi hagi un enfocament holístic que permeti a les persones d'orígens diversos treballar a les biblioteques escolars, participar i contribuir en l'àmbit de govern, i donar suport a un accés equitatiu a la informació, les idees i les obres d'imaginació per al seu benestar social, educatiu, democràtic i econòmic. Un dels valors fonamentals de moltes comunitats és la transferència intergeneracional de riquesa i coneixement. La transferència del coneixement d'una manera eficaç i significativa per als nens d'aquestes comunitats pot diferir significativament de la cultura dominant en la qual opera la biblioteca escolar. Per a tots els infants, la "identitat" i la "pertinença" són components essencials per assolir l'aprenentatge i l'alfabetització.

Un bibliotecari escolar també ha de tenir contacte, si és possible, amb altres grups bibliotecaris de la comunitat més extensa, incloses les biblioteques públiques i les associacions bibliotecàries. Per tal de millorar els serveis bibliotecaris per a nens i joves en una comunitat determinada, biblioteques escolars i públiques han d'esforçar-se a cooperar. Un acord escrit de cooperació ha d'incloure: mesures comunes per a la cooperació, especificació i definició de les àrees de cooperació, aclariment d'implicacions econòmiques i com compartir costos, i un període de temps programat per a la cooperació. Alguns exemples d'àrees de cooperació són la formació compartida de personal, la planificació i el desenvolupament cooperatius de la col·lecció, la coordinació de serveis i xarxes, les visites de la classe a la biblioteca pública, la lectura conjunta i promoció de l'alfabetització, i el màrqueting conjunt de serveis bibliotecaris per a infants i joves.

Exemple

A Oslo, Noruega, l'administració escolar i la biblioteca pública han signat un acord de col·laboració i es reuneixen periòdicament per debatre temes relacionats amb les 120 biblioteques escolars de la ciutat. El servei a les escoles de la biblioteca pública té personal per assessorar i prestar material addicional a les escoles. S'ofereix assessorament en àrees com la lectura i l'alfabetització, el desenvolupament de la col·lecció, i l'organització de l'espai de la biblioteca escolar. Tots els bibliotecaris escolars i els mestres poden demanar ajuda a aquest servei escolar per correu electrònic o telèfon. Els materials que les escoles no poden comprar o que no usen regularment es poden enviar a la biblioteca escolar o directament a les aules.

3.5.5 Promoció de programes i serveis bibliotecaris

La promoció de programes i serveis bibliotecaris comporta comunicar als usuaris el que la biblioteca pot oferir i combinar aquests programes i serveis amb les necessitats i preferències dels usuaris. Els programes, serveis i instal·lacions proporcionats per la biblioteca escolar han de ser promoguts de forma activa perquè els grups a qui s'adreça siguin conscients del rol d'aquesta com a sòcia en l'aprenentatge i com a proveïdora de programes, serveis i recursos. Els grups diana per a la promoció de serveis de biblioteques són la direcció i els altres membres de l'administració escolar, els caps de departaments, professors, estudiants i pares. És important ajustar la comunicació a la naturalesa de l'escola i als diferents grups diana. Una biblioteca escolar ha de tenir un pla de promoció per escrit, elaborat en cooperació amb l'administració escolar i el professorat. El pla ha d'incloure els següents elements: objectius, un pla d'acció que indica com aconseguir-los i els mètodes d'avaluació per avaluar-ne l'èxit.

3.6. ROLS I COMPETÈNCIES DEL PERSONAL PARAPROFESSIONAL DE LA BIBLIOTECA ESCOLAR

El personal de la biblioteca escolar paraprofessional (és a dir, ajudants i tècnics de biblioteca) informa el bibliotecari i recolza la seva feina mitjançant funcions administratives i tecnològiques. El personal paraprofessional de la biblioteca escolar ha de tenir la formació i el desenvolupament necessaris per a les rutines operatives de la biblioteca escolar, com ara col·locar els documents als prestatges, fer préstec, tornar i processar material de la biblioteca i proporcionar serveis tècnics relacionats amb la gestió del préstec i la catalogació en línia que també donen accés als recursos digitals.

3.7 FUNCIONS I COMPETÈNCIES DELS VOLUNTARIS A LA BIBLIOTECA ESCOLAR

Els voluntaris no han de treballar com a substituïts del personal remunerat de la biblioteca, però poden treballar en funcions de suport a partir d'acords que donen un marc formal a la seva participació en les activitats de la biblioteca escolar, sota la supervisió del bibliotecari. Els estudiants també poden treballar-hi com a voluntaris, amb papers ben definits i sota supervisió. Els estudiants voluntaris han de ser estudiants sèniors, seleccionats mitjançant un procés formal de selecció i formats per dur a terme tasques com ajudar a crear mostres, col·locar els materials de la biblioteca als prestatges, llegir amb nens més petits i recomanar llibres als seus companys.

Exemple

A Michigan, EUA, l'Squad Library (Equip Bibliotecari) de l'escola primària contribueix a les tasques "de fons" que fan que la biblioteca funcioni sense problemes.

Setmanalment, aquests alumnes tornen a col·locar els materials als prestatges, recullen els llibres de les aules del jardí d'infància i de vegades ajuden etiquetant i posant codis de barres als exemplars nous.

Exemple

A Roma, Itàlia, els estudiants de secundària inscrits en un programa de necessitats especials ajuden a fer funcionar la biblioteca sense problemes, contribuint així a la gestió de la biblioteca i al seu desenvolupament personal. Els estudiants també van col·laborar durant la fase de renovació de la biblioteca: això estimula i millora les seves capacitats de coordinació, n'amplia els interessos i n'augmenta l'autoestima.

Exemple

A Hongria, des de l'any 2012 els estudiants de secundària han de fer obligatòriament treball voluntari en benefici de les comunitats locals. Aquest treball voluntari també es pot fer a les biblioteques públiques i escolars.

3.8. NORMES ÈTIQUES

Tots els treballadors de les biblioteques escolars, inclosos els voluntaris, tenen la responsabilitat d'assolir uns alts estàndards ètics en el tracte entre si i amb tots els membres de la comunitat escolar. S'han d'esforçar per posar els drets dels usuaris per davant de la comoditat i conveniència pròpies i han d'evitar ser parcials en el proveïment del servei bibliotecari per raó de les seves actituds o creences personals. El tracte amb tots els infants, joves i adults es regirà per l'equitat, independentment de les capacitats i els antecedents de cadascun, respectant-ne el dret a la intimitat i al coneixement.

Tothom qui treballa a la biblioteca escolar, inclosos els voluntaris, ha d'esforçar-se per encarnar els valors fonamentals de la biblioteconomia: administració, servei, llibertat intel·lectual, racionalisme, alfabetització i aprenentatge, equitat d'accés al coneixement i la informació registrats, intimitat i democràcia.

Els valors fonamentals de l'equitat d'accés al coneixement i la informació registrats i la llibertat intel·lectual estan recollits a l'article 19 de la *Declaració Universal de Drets Humans* i als valors de l'IFLA (www.ifla.org/about/more).

RECURSOS ÚTILS

American Library Association. (2010). *ALA/AASL Standards for initial preparation of school librarians*. Disponible a: http://www.ala.org/aasl/sites/ala.org.aasl/files/content/aasleducation/schoollibrary/2010_standards_with_rubrics_and_statements_1-31-11.pdf

CLEMI: Centre de liaison de l'enseignement et des médias d'information. (2013). *Proposition pour un référentiel enseignant en éducation aux médias* [pdf en línia]. Disponible a: www.clemi.org/fichier/plug_download/29480/download_fichier_fr_referentiel_clemi_version2.pdf

Conseil supérieur de l'éducation aux médias. (2013). *Les compétences en éducation aux médias: Un enjeu éducatif majeur*. Belgique: CSEM.

Gorman, M. (2000). *Our enduring values: Librarianship in the 21st century*. Chicago: American Library Association.

International Federation of Library Associations. (2012). *Professional Codes of Ethics for Librarians*. Disponible a: www.ifla.org/faife/professional-codes-of-ethics-for-librarians

International Federation of Library Associations. (2015). *Indigenous Matters Special Interest Group*. www.ifla.org/indigenous-matters

International Federation of Library Associations. (2015). *Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender and Queer/Questioning Users Special Interest Group*. Disponible a: www.ifla.org/lgbtq

International Federation of Library Associations. (2015). *IFLA/UNESCO Multicultural Library Manifesto*. Disponible a: www.ifla.org/node/8976

Markless, S. (Ed.). (2009). *The innovative school librarian: Thinking outside the box*. London: Facet Publishing. [Vegeu capítols 1 i 2, p. 1-46.]

Ministère de l'éducation nationale. (2013). *Référentiel de compétences des enseignants*. Bulletin officiel de l'éducation nationale, núm. 30, 25/07/2013.

Simpson, C. (2003). *Ethics in school librarianship: A reader*. Worthington, OH: Linworth.

Wilson, C.; Grizzle, A.; Tuazon, R.; Akyempong, K.; Cheung, C.K. (2012). *Education aux médias et à l'information: programme de formation pour les enseignants*. Paris: UNESCO.

CAPÍTOL 4.
ELS RECURSOS FÍSICS I DIGITALS
D'UNA BIBLIOTECA ESCOLAR

CAPÍTOL 4.

ELS RECURSOS FÍSICS I DIGITALS D'UNA BIBLIOTECA ESCOLAR

“El personal de la biblioteca recolza l'ús de llibres i altres fonts d'informació, des de la ficció al documental, des de les impreses a les electròniques, tant presencials com en remot. Els materials complementen i enriqueixen els llibres de text, els materials didàctics i les metodologies.”

Manifest de la biblioteca escolar

4.1 INTRODUCCIÓ

Els recursos físics i digitals de la biblioteca escolar inclouen les instal·lacions, els equipaments i les col·leccions de recursos per a l'ensenyament i l'aprenentatge. Cada cop més, la tecnologia amplia l'abast de la biblioteca escolar al conjunt de l'escola i a la comunitat. La tecnologia també facilita l'accés a qualsevol hora del dia als recursos de la biblioteca, més enllà del dia a dia escolar i del calendari escolar. Les instal·lacions, els equipaments i les col·leccions d'una biblioteca escolar han d'evolucionar en resposta als canvis en les necessitats d'ensenyament i aprenentatge dels estudiants i els professors.

4.2 INSTAL·LACIONS

Les funcions i els usos de la biblioteca escolar tenen una importància primordial en la planificació dels nous edificis escolars i la renovació dels existents. El paper educatiu d'una biblioteca escolar s'ha de reflectir a les seves instal·lacions. Avui dia, moltes biblioteques escolars estan sent dissenyades com a “espais comuns d'aprenentatge” en resposta a la participació dels usuaris en la “cultura participativa”, que amplia el paper dels usuaris de consumidors d'informació a creadors. Els espais comuns d'aprenentatge proporcionen tant les instal·lacions i els equipaments necessaris per a la creació de productes d'informació, com els espais d'aprenentatge i estudi tradicionals.

4.2.1 Ubicació i espai

No hi ha normes universals per a la mida i el disseny de les instal·lacions de la biblioteca escolar, però és útil tenir criteris en els quals basar la planificació. En general, les biblioteques s'estan movent des d'un model centrat en els recursos a un model centrat en l'aprenentatge: les biblioteques escolars i acadèmiques sovint es dissenyen com a espais comuns d'aprenentatge. Quan es planifiquen instal·lacions de biblioteca escolar cal tenir en compte les següents consideracions:

- Ubicació central, a la planta baixa, si és possible.
- Accessibilitat i proximitat a les àrees docents.

- Factors de soroll, amb almenys algunes parts de la biblioteca lliures de soroll extern.
- Il·luminació natural i/o artificial adequada i suficient.
- Temperatura ambient adequada (p. ex., aire condicionat, calefacció) per garantir unes bones condicions de treball durant tot l'any, així com la conservació de les col·leccions.
- Disseny adequat per als usuaris de la biblioteca amb necessitats especials.
- Mida adequada per donar espai a la col·lecció de llibres, ficció, no-ficció, diaris i revistes, recursos no impresos i emmagatzematge, espais d'estudi, àrees de lectura, estacions de treball informàtiques, àrees de visualització i àrees de treball per al personal de les biblioteques.
- Flexibilitat per permetre la multiplicitat d'activitats i futurs canvis curriculars i tecnològics.

4.2.2 Organització de l'espai

Cal proporcionar les següents àrees funcionals:

- Àrea d'estudi i recerca: espai per a taulells d'informació, catàlegs, estacions en línia, taules d'estudi i recerca, materials de referència i col·leccions bàsiques.
- Àrea de lectura informal: espai per a llibres i publicacions periòdiques que fomenten l'alfabetització, l'aprenentatge al llarg de la vida i la lectura per plaer.
- Àrea d'instrucció: espai amb seients per a grups petits, grups grans i instrucció formal de classe completa, amb tecnologia d'instrucció i espai de presentació adequat (sovint es recomana tenir seients per un 10 % de la població estudiantil).
- Producció de mitjans i àrea del projecte grupal: espai per a individus, equips i classes (sovint anomenats "laboratoris" o *makerspaces*).
- Àrea administrativa: espai per a taulells de préstec, àrea d'oficines, espai per a processament de materials de la biblioteca i espai d'emmagatzematge per a equips i materials.

4.2.3 Accés físic i digital

S'ha de treure el màxim profit de l'accés físic i digital a la biblioteca. La tecnologia permet proporcionar accés digital als recursos d'informació de la biblioteca escolar a tota l'escola i més enllà, les 24 hores del dia. Quan els recursos de personal són limitats, s'han de considerar els sistemes de supervisió que inclouen l'ús d'alumnat format i voluntariat adult.

4.3 DESENVOLUPAMENT I GESTIÓ DE LA COL·LECCIÓ

La biblioteca escolar ha de proporcionar accés a una àmplia gamma de recursos físics i digitals per satisfer les necessitats dels usuaris, que en reflecteixin l'edat, idioma i demografia. Les col·leccions s'han de desenvolupar de forma contínua per garantir que els usuaris tinguin accés a materials nous i rellevants. La política de desenvolupament de la col·lecció defineix

l'objectiu, l'abast i els continguts de la col·lecció, així com l'accés als recursos externs i ajuda a assegurar una àmplia varietat de recursos d'alta qualitat. Cada vegada més, els recursos digitals com ara llibres electrònics (referència, ficció, no-ficció), bases de dades en línia, diaris i revistes en línia, o videojocs i materials d'aprenentatge multimèdia s'estan convertint en una part substancial dels recursos de la biblioteca.

A més de les col·leccions que satisfan les necessitats d'aprenentatge dels estudiants, una biblioteca escolar ha d'incloure una col·lecció de recursos professionals, tant per al personal de la biblioteca com per al professorat (és a dir, materials en educació, assignatures impartides, nous estils i mètodes d'ensenyament/aprenentatge) i una col·lecció de recursos dirigida als pares, les mares i els cuidadors.

Exemple

A Roma, Itàlia, la biblioteca d'una escola primària ha desenvolupat un "Prestatge dels pares" on es poden trobar recursos sobre psicologia infantil, educació i temes específics com ara les pors infantils i l'autoestima.

4.3.1. Polítiques i procediments de gestió de la col·lecció

El bibliotecari escolar treballa amb els administradors i professors de l'escola per desenvolupar una política de gestió de la col·lecció. Aquesta política s'ha de basar en el currículum i en les necessitats i interessos particulars de la comunitat escolar i ha de reflectir la diversitat de la societat fora de l'escola. El document que reflecteixi la política de gestió de la col·lecció ha d'incloure els següents elements:

- La missió d'una biblioteca escolar, coherent amb el *Manifest IFLA/UNESCO de la biblioteca escolar*.
- Declaracions de llibertat intel·lectual i d'informació.
- L'objectiu de la política de gestió de la col·lecció i la seva relació amb el currículum i amb les identitats nacionals, ètniques, culturals, lingüístiques i indígenes dels usuaris.
- Objectius a llarg i curt termini de la provisió de recursos.
- Responsabilitats de les decisions de gestió de la col·lecció.

La política ha de deixar clar que l'elaboració de la col·lecció és un esforç col·laboratiu i que els professors, com a experts temàtics amb un coneixement valuós de les necessitats dels seus estudiants, tenen un paper important a l'hora d'ajudar a construir les col·leccions de la biblioteca. La política ha d'establir un mètode de reconsideració de recursos coherent amb els principis de la llibertat intel·lectual i del dret dels infants al coneixement. La política també ha d'identificar la responsabilitat dels bibliotecaris escolars per resistir els esforços per censurar materials, independentment d'on vinguin les pressions per limitar els recursos o l'accés als recursos.

S'han d'establir de forma clara els procediments per desenvolupar i gestionar la col·lecció de la biblioteca escolar, en un document separat o com a apèndix del document de política de gestió de la col·lecció. El manual de procediments ha de guiar la selecció i adquisició de recursos i proporcionar estàndards per al processament i l'organització (catalogació, classificació, emmagatzematge) dels recursos i per al manteniment, la reparació i l'esporgada. El manual ha d'incloure orientacions per obtenir recursos creats localment i internacional i que reflecteixin les identitats nacionals, ètniques, culturals, lingüístiques i indígenes dels membres de la comunitat escolar. El manual també ha de proporcionar pautes clares per a la reconsideració de materials controvertits.

Exemple

A França, el bibliotecari escolar elabora la política d'adquisicions en col·laboració amb la comunitat escolar, vinculada a les polítiques articulades a través del currículum escolar i les activitats docents, tal com es descriu en els deu manaments de la política d'adquisicions. <https://www.reseau-canope.fr/savoircsdi/centre-de-ressources/fonds-documentaire-acquisition-traitement/les-10-commandements-dune-politique-dacquisition.html>

4.3.2. Elements relacionats amb els recursos digitals

La biblioteca escolar té una funció important com a punt d'accés destacat en aquesta societat basada en la informació. Ha de proporcionar accés als recursos d'informació digital que reflecteixin el currículum, així com els interessos i la cultura dels usuaris. La creixent cultura participativa habilitada per les xarxes socials ha contribuït a l'expansió del paper de l'usuari de la biblioteca de consumidor de la informació a creador. Com a conseqüència d'això, els bibliotecaris escolars han de pensar en facilitar *makerspaces* amb els ordinadors i altres equips de producció necessaris per a activitats d'aprenentatge pràctic, inclosa la creació de productes d'informació (p. ex., vídeos, blocs, podcasts, projectes 3D, pòsters i infografies).

La disponibilitat creixent de recursos digitals i d'accés a Internet implica que el sistema de catalogació de la biblioteca escolar ha de ser apropiat per classificar i catalogar els recursos d'acord amb estàndards bibliogràfics internacionals o nacionals per tal de facilitar la inclusió de la biblioteca escolar en xarxes més àmplies. En molts llocs del món, les biblioteques escolars es beneficien de la vinculació amb una comunitat local o regional a través d'un sistema de catalogació col·lectiu o compartit. Aquestes col·laboracions poden augmentar l'eficiència i la qualitat de la selecció, la catalogació i el processament de recursos, cosa que facilita la combinació de recursos per a obtenir un efecte màxim. En altres llocs, les biblioteques escolars es beneficien de coalicions o d'esforços governamentals que faciliten l'ús compartit de recursos de costoses bases de dades comercials i materials de referència en línia.

Exemple

A Alberta, Canadà, el Ministeri d'Educació finança totalment la provisió de recursos d'informació en línia de qualitat, en anglès i francès, a tots els estudiants i professors de la província a través de l'Online Reference Center.

www.learnalberta.ca/OnlineReferenceCentre.aspx.

Exemple

A França, la plataforma Correlyce, amb més de 300 recursos editorials indexats, dona accés i facilita l'ús dels recursos digitals als estudiants.

www.correlyce.fr

Els criteris per gestionar les col·leccions digitals són similars als de la gestió de les col·leccions impreses. Hi ha, però, algunes consideracions especials:

- Accés: el fet de triar un recurs digital en lloc de l'imprès, millorarà o reduirà l'accés?
- Aspectes financers i tècnics: el cost del recurs digital serà més elevat a la llarga a causa de les tarifes de llicències existents o dels costos de canviar a nous formats?
- Aspectes legals i de llicències: les lleis de drets d'autor o les condicions de llicència per a materials digitals limitaran el nombre d'usuaris, l'accés fora del centre o la privadesa de l'usuari?
- Seguretat: com es protegirà l'accés als recursos?

4.3.3 Estàndards de la col·lecció

Avui, que la col·lecció de la biblioteca escolar inclou molts recursos digitals disponibles in situ o a través de bases de dades comercials externes i materials de referència amb llicència, els estàndards tradicionals de la col·lecció a la biblioteca escolar són difícils de desenvolupar i aplicar. Amb o sense accés a estàndards de col·lecció nacionals o locals, les decisions de desenvolupament de la col·lecció s'han de basar en els requisits del pla d'estudis i en els enfocaments docents.

Es necessita una col·lecció equilibrada de documents actuals i rellevants per assegurar que els usuaris de diferents edats, habilitats, estils d'aprenentatge i procedència tenen accés als recursos. La col·lecció ha de donar suport al currículum mitjançant recursos d'informació, ja sigui en formats físics o digitals. A més, una biblioteca escolar ha d'adquirir materials amb finalitats d'oci, com ara novel·les populars o gràfiques, música, jocs d'ordinador, pel·lícules, revistes, còmics i pòsters. Aquests recursos han de ser seleccionats en cooperació amb els estudiants per garantir que els materials reflecteixin els seus interessos i la seva cultura.

Exemple

El Departament d'Educació de Carolina del Sud als Estats Units va publicar les normes de desenvolupament de la col·lecció el 2012. Segons el nombre de volums per alumne, es considera que una col·lecció està “en risc” (11 volums), és “bàsica” (13) o “exemplar” (15). El percentatge d'obres de ficció i no-ficció d'una col·lecció ha de variar en funció del curs i dels projectes o les necessitats específiques d'alfabetització.

4.3.4 Compartir recursos

Les biblioteques escolars han de millorar l'accés als materials mitjançant el préstec interbibliotecari i compartint recursos. No obstant això, com que aquesta no és una funció tradicional de la major part de biblioteques escolars, poques vegades hi ha sistemes ben establerts per facilitar-la. Els préstecs interbibliotecaris i els recursos compartits són més fàcils d'organitzar quan les biblioteques escolars estan vinculades per un catàleg col·lectiu o per l'accés compartit a bases de dades en línia i materials de referència digitals.

Exemple

A Vicenza, Itàlia, les biblioteques de vint-i-sis escoles de secundària, de quinze centres integrats (escoles de primària i secundària), i de dues organitzacions privades (una fundació i una empresa) han format una xarxa per compartir recursos i programari de biblioteca i proporcionar serveis de préstec interbibliotecari. www.rbsvicenza.org/index.php?screen=news&loc=S&osc=news&orderby=Autora

Exemple

A Portugal, les biblioteques escolars i públiques tenen una xarxa i comparteixen el mateix sistema automatitzat de catalogació. www.rbe.mec.pt/np4/home

Exemple

Als Països Baixos i a Flandes, la biblioteca es troba al cor de l'“Escola Brede”. La biblioteca de l'escola és un centre de coneixement integral, compacte i inclusiu, que també proporciona accés a tota una gamma de serveis educatius comunitaris (p. ex., escola infantil i primària o gimnàs). <http://www.bredeschool.org/>

RECURSOS ÚTILS

- Bon, I.; Cranfield, A.; Latimer, K. (Eds.). (2011). *Designing library space for children*. Berlin/Munich: De Gruyter Saur. (IFLA Publications; Nr 154.)
- Dewe, M. (2007). *Ideas and designs: Creating the environment for the primary school library*. Swindon, UK: School Library Association [UK].
- Dubber, G.; Lemaire, K. (2007). *Visionary spaces: Designing and planning a secondary school library*. Swindon, UK: School Library Association [UK].
- Durpaire, J-L. (2004). *Politique d'acquisition a Les politiques documentaires des Etablissements scolaires* (pp. 34-36). Paris: Inspection Générale de l'Education Nationale.
- La Marca, S. (Ed). (2007). *Rethink! Ideas for inspiring school library design*. Carlton, Victoria, Australia: School Library Association of Victoria.
- Landelijk Steunpunt Brede Scholen. (2013). *Verschijningsvormen Brede Scholen 2013*. Den Haag, Netherland: <http://www.bredeschool.org/>. Disponible a: http://www.bredeschool.nl/fileadmin/PDF/2013/2013-05-28__13_170_LSBS_gew_herdruk_brochure_Verschijningvormen_4.pdf
- Latimer, K.; Niegaard, H. (2007). *IFLA library building guidelines: Developments and reflections*. Munich: K.G. Saur.
- Loertscher, D.; Koechlin, C.; Zwann, S.; Rosenfield, E. (2011). *The new learning commons: Where the learners win!* Clearfield, UT: Learning Commons Press.
- Marquardt, L. (2013). La biblioteca scolastica, ambiente e bene comune per l'apprendimento. Dins: M. Vivarelli (Ed.). *Lo spazio della biblioteca ...* Milano: Editrice Bibliografica. [vegeu capítol 4.6, pp. 299-334, i el cas d'estudi pp. 400-401.]
- Molina, J.; Ducournau, J. (2006). *Les 10 commandements d'une politique d'acquisition*. Disponible a: <https://www.reseau-canope.fr/savoirsctdi/centre-de-ressources/fonds-documentaire-acquisition-traitement/les-10-commandements-dune-politique-dacquisition.html>
- OSLA (Ontario School Library Association). (2010). *Together for learning: School libraries and the emergence of the learning commons. A vision for the 21st Century*. Toronto, Canada: OSLA, 2010. Disponible a: <http://www.accessola.org/web/Documents/OLA/Divisions/OSLA/TogetherforLearning.pdf>
- Pavey, S. (2014). *Mobile technology and the school library*. Swindon, UK: School Library Association [UK]
- Preddy, L. B. (2013). *School library makerspaces: Grades 6-12*. Westport, CT: Libraries Unlimited.
- South Carolina Department of Education. (2012). *South Carolina standards for school library resource collections*. Columbia: SCDE. Disponible a: <https://ed.sc.gov/educators/school-and-district-administrators/certified-support-specialists/library-media-specialists/standards-for-school-library-resource-collections/standards-for-school-library-resource-collections-pdf/>

CAPÍTOL 5. PROGRAMES I ACTIVITATS DE LA BIBLIOTECA ESCOLAR

CAPÍTOL 5.

PROGRAMES I ACTIVITATS DE LA BIBLIOTECA ESCOLAR

“La biblioteca escolar és part integrant del procés educatiu.”
Manifest de la biblioteca escolar

5.1 INTRODUCCIÓ

Per tenir èxit en el compliment de la seva missió educativa, la biblioteca escolar ha d'involucrar activament la comunitat educativa a través de programes ben treballats d'activitats d'ensenyament i servei. Els programes i les activitats que ofereix una biblioteca escolar varien arreu del món perquè necessiten alinear-se amb els objectius de l'escola i de la comunitat (vegeu Secció 3.5.4 Compromís amb la comunitat).

La terminologia utilitzada per descriure els programes i les activitats d'una biblioteca escolar també varia a tot el món. Per exemple, crear lectors entusiastes i qualificats és descrit de manera molt diversa com a “foment de la lectura”, “llegir de forma molt àmplia”, “lectura voluntària gratuïta”, “lectura lúdica” o “lectura per plaer”. No obstant això, es digui com es digui, crear lectors que estan motivats per llegir és un aspecte important dels programes i les activitats de la biblioteca escolar arreu del món.

Exemple

El Readathon anual a Namíbia promou una cultura de la lectura apropant els nens a les històries en les llengües pròpies (Namíbia té 13 llengües escrites) i ha estat l'impuls per publicar llibres infantils en les llengües d'origen per a escoles i biblioteques.

Una altra àrea controvertida de la terminologia és la relacionada amb l'ús de la informació. Les activitats que s'anomenaven “formació bibliogràfica” (formació sobre com utilitzar els textos i sistemes de la biblioteca) i “formació dels usuaris” (qualsevol mitjà utilitzat per ajudar els usuaris a entendre la biblioteca i els seus serveis) ara es denomina més freqüentment “alfabetització informacional” i “investigació”. La idea del que és una formació bibliotecària exemplar en l'ús de la informació ha canviat al llarg dels anys: un enfocament centrat en les fonts durant els anys seixanta i setanta, un enfocament centrat en guies temàtiques de recursos durant els vuitanta, i un enfocament centrat en els processos a partir dels anys noranta (Kuhlthau, 2004). L'enfocament en els processos emfatitza la idea de la informació i l'ús d'aquesta des de la perspectiva de la resolució de problemes. No es descarta el coneixement dels enfocaments anteriors, com ara les eines, fonts i estratègies de recerca, però fa èmfasi en el fet que aquest coneixement es desenvolupa millor mitjançant la investigació dins de l'ensenyament del pensament i la resolució de problemes.

5.2 PROGRAMA I ACTIVITATS

La biblioteca escolar és un component essencial de l'ensenyament i l'aprenentatge a l'escola. Alhora, contribueix als seus objectius socials, com la participació de l'alumnat, la inclusió d'estudiants diferents i les relacions amb la comunitat. Els objectius d'una biblioteca escolar han d'estar alineats amb els objectius de l'escola, com l'alfabetització, l'aprenentatge basat en el currículum i la ciutadania. El grau en què la biblioteca escolar pot contribuir a assolir els objectius escolars depèn dels recursos i la dotació de personal que se li assignin.

Exemple

A Hongria, molts estudiants van a escola a les ciutats, però viuen a les poblacions properes, de manera que "s'estan movent" entre les seves escoles i llars. Les limitacions del transport públic fan que molts estudiants hagin d'esperar abans i després de les classes. Moltes biblioteques escolars donen resposta a aquesta situació ampliant l'horari abans que comencin les classes i després del final de l'horari escolar. Com a resultat, els estudiants poden passar temps en un lloc segur, cultural i comunitari. Això també ofereix una oportunitat per aprofundir la relació entre bibliotecaris, docents i alumnat.

Els serveis i les activitats han de ser dissenyats per un bibliotecari escolar titulat que treballi en estreta col·laboració amb el director o el cap d'estudis, amb els caps de departaments i altres especialistes de l'escola, amb els professors d'aula, el personal de suport i els estudiants. Sense l'accés a l'experiència d'un bibliotecari escolar titulat que seleccioni els recursos educatius adequats i col·labori amb els professors de l'aula per dissenyar la formació basada en aquests recursos, no s'assoliran les millores en el rendiment dels estudiants que s'informa en la literatura de recerca.

El treball de formació d'un bibliotecari escolar titulat ha de centrar-se en activitats bàsiques, incloent:

- alfabetització i foment de la lectura,
- alfabetització mediàtica i informacional (p. ex., habilitats informacionals, competències informacionals, transliteració),
- aprenentatge basat en la investigació (p. ex., aprenentatge basat en problemes, pensament crític),
- integració tecnològica,
- desenvolupament professional per a professors, i
- gust per la literatura i la cultura.

La recerca a la biblioteca escolar relacionada amb les activitats bàsiques proporciona un marc d'acció. L'enfocament de les activitats bàsiques d'una biblioteca escolar dependrà dels programes i les prioritats de l'escola i ha de reflectir la progressió de les expectatives del currículum a cada curs.

5.3 FOMENT DE L'ALFABETITZACIÓ I LA LECTURA

La biblioteca escolar recolza l'alfabetització dels estudiants i promou la lectura. La recerca mostra que hi ha un vincle directe entre el nivell de lectura i els resultats de l'aprenentatge, i que l'accés als materials de lectura és un factor clau per desenvolupar lectors entusiastes i qualificats (Krashen, 2004). Els bibliotecaris escolars han de ser pragmàtics i flexibles en l'enfocament a l'hora d'oferir material de lectura als usuaris, donar suport a les preferències individuals dels lectors i reconèixer els drets individuals per triar el que volen llegir. Els estudiants que tenen l'oportunitat de seleccionar el seu programa de lectura, amb el temps tenen millors qualificacions. L'autoselecció del material de lectura millora el desenvolupament del vocabulari, el rendiment en les proves gramaticals, l'escriptura i la capacitat de llenguatge oral. Els estudiants que aprenen una segona llengua, en milloren la fluïdesa i la comprensió si tenen accés a llibres de qualitat en la seva segona llengua. Els lectors amb dificultats de lectura que tenen accés a materials de lectura alternatius, com ara audiollibres, milloren la capacitat lectora i l'actitud davant la lectura.

Els estudiants amb dificultats de lectura necessiten materials de lectura alternatius i, en alguns casos, dispositius especials. El bibliotecari escolar ha de poder cooperar amb el professorat especialitzat en aquests estudiants per donar suport a les seves necessitats de lectura. També ha d'ajudar els professors en el treball amb la lectura a l'aula per complir els estàndards locals i nacionals (p. ex., ajudant-los a recomanar llibres adequats per a projectes de lectura i llibres que donin suport a les normes lingüístiques del país).

La biblioteca escolar ha de proporcionar un entorn estètic i estimulant amb una gran varietat de materials impresos i digitals, i oferir oportunitats per a una àmplia varietat d'activitats, des de la lectura tranquil·la fins a discussions grupals i treballs creatius. El bibliotecari escolar ha d'assegurar polítiques de préstec tan liberals com sigui possible i evitar, sempre que es pugui, multes i altres sancions per retards en el retorn i materials perduts.

Les activitats basades en l'alfabetització per fomentar la lectura i el gaudi dels mitjans impliquen aspectes socioculturals i d'aprenentatge cognitiu. Cal fer esforços per garantir que el fons de la biblioteca escolar inclogui materials escrits i creats en l'àmbit local i internacional, i que reflecteixin les identitats nacionals, culturals i ètniques dels membres de la comunitat escolar. Un bibliotecari escolar ha d'assumir el lideratge per assegurar que els estudiants tinguin l'oportunitat, tant a l'aula com a la biblioteca, de llegir materials triats per ells mateixos i de debatre i compartir el que estan llegint amb els altres. S'han d'impulsar nous materials de ficció i de no-ficció tant per als professors com per als estudiants a través de xerrades sobre llibres, expositors i informació al web de la biblioteca. Es poden organitzar esdeveniments especials per millorar el perfil de l'alfabetització i la lectura a la biblioteca o a l'escola, com exposicions, visites d'autors i dies d'alfabetització internacional. Aquests esdeveniments especials poden proporcionar una oportunitat per a la participació dels pares a l'escola. Els pares també poden participar en el desenvolupament de l'alfabetització dels seus fills a través de programes de lectura a casa i mitjançant programes de lectura en veu alta.

Exemple

A França, el Babelio Challenge estimula la lectura i la promoció de la literatura infantil a través d'una xarxa social literària: www.babelio.com

Exemple

Al Regne Unit, les medalles Carnegie i Kate Greenaway del Chartered Institute of Library and Information Professionals (CILIP) tenen un programa d'observació ben establert, que estimula les activitats de lectura a tot el Regne Unit en relació amb els llibres nominats cada any per als premis.

www.carnegiegreenaway.org.uk/shadowingsite/index.php

Exemple

A Itàlia, el Projecte Xanadu, creat el 2004 per l'Associació Cultural Hamelin i coordinat per la Biblioteca "Sala Borsa" de Bolonya, està dirigit als estudiants de secundària (de 13 a 16 anys) i, més recentment, als de vuitè curs, en diferents regions italianes. L'objectiu del projecte inclou estimular el pensament reflexiu i crític, la creació de xarxes i l'apreciació de llibres, còmics, pel·lícules i música.

<https://www.bibliotecasalaborsa.it/home.php>

5.4 FORMACIÓ EN ALFABETITZACIÓ INFORMACIONAL I MEDIÀTICA

Un segon mandat de la biblioteca escolar és formar estudiants que puguin buscar i utilitzar la informació de forma responsable i ètica com a estudiants i com a ciutadans en un món en constant canvi. El document de la UNESCO del 2007, *Understanding Information Literacy: A Primer*, escrit per Forest Woody Horton, Jr., per als responsables polítics, és una revisió útil dels conceptes i les definicions relacionades amb l'alfabetització informacional i el paper que aquesta juga en l'aprenentatge formal i informal. La UNESCO també promou el concepte d'alfabetització informacional i mediàtica, reconeixent la importància de les fonts d'informació i dels mitjans en les nostres vides personals i en les societats democràtiques. El document de la UNESCO de 2011, *Media and Information Literacy Curriculum for Teachers [MIL]*, explica per què l'alfabetització mediàtica i l'alfabetització informacional s'han de considerar alhora. El marc curricular de l'alfabetització informacional i mediàtica per a professors aborda tres àrees d'ensenyament i aprenentatge:

- 1) coneixement i comprensió dels mitjans de comunicació i la informació per a una participació democràtica i social,
- 2) avaluació dels textos mediàtics i les fonts d'informació (centrant-se en qui ho va crear, per a qui va ser creat, quin és el missatge), i
- 3) producció i ús de mitjans de comunicació i informació.

Els bibliotecaris escolars reconeixen la importància de disposar d'un marc sistemàtic per a l'ensenyament de les habilitats mediàtiques i informacionals, i contribueixen a la millora de les habilitats dels estudiants a través del treball col·laboratiu amb els professors. L'objectiu d'un programa de formació basat en un currículum d'alfabetització informacional i mediàtica és formar estudiants que siguin membres actius, ètics i responsables de la societat. Els estudiants alfabetitzats informacionalment han de ser competents en autoaprenentatge. Han de ser conscients de les seves necessitats d'informació i participar activament del món de les idees. Han de mostrar confiança en la seva capacitat per resoldre problemes i saber localitzar informació rellevant i fiable. Han de ser capaços de gestionar les eines tecnològiques per accedir a la informació i comunicar el que han après. Han de poder operar còmodament en situacions on hi ha respostes múltiples, així com en aquelles on no n'hi ha cap. Han de mantenir uns estàndards alts de treball i crear productes de qualitat. Els estudiants alfabetitzats informacionalment han de ser flexibles, capaços d'adaptar-se als canvis i de funcionar individualment i en grup.

Exemple

A França, es forma els alumnes en l'ús responsable d'Internet.
<http://eduscol.education.fr/internet-responsable>

Exemple

A França, els cursos de formació per a bibliotecaris escolars es relacionen amb punts de referència per implementar cursos de formació orientada a l'alfabetització informativa i mediàtica.
http://media.eduscol.education.fr/file/Pacifi/85/4/Reperes_Pacifi_157854.pdf

5.5 MODELS D'APRENTATGE BASATS EN LA INVESTIGACIÓ

Molts països, autoritats locals i biblioteques escolars han elaborat models molt reeixits per dissenyar una instrucció que desenvolupi habilitats d'alfabetització informacional i mediàtica en el context de projectes d'investigació. Crear models per a l'aprenentatge basat en la investigació implica anys de recerca, desenvolupament i experimentació pràctica. Les escoles sense un model recomanat per la seva autoritat educativa han de seleccionar un model que s'ajusti més estretament als objectius i els resultats d'aprenentatge dels seus plans d'estudis, en lloc d'intentar desenvolupar models propis. En l'Apèndix C es proporcionen exemples de models d'instrucció per a l'aprenentatge basat en la investigació.

Els models d'instrucció per a l'aprenentatge basat en la investigació generalment utilitzen un enfocament centrat en el procés per proporcionar als estudiants un procés d'aprenentatge que

es pot transferir a través de les àrees de contingut, així com de l'entorn acadèmic a la vida real. Aquests models comparteixen diversos conceptes subjacents:

- L'estudiant genera significat a partir de la informació.
- L'estudiant crea un producte de qualitat a través d'un enfocament centrat en el procés.
- L'estudiant aprèn a treballar de manera independent (autodirigida) i com a membre d'un grup.
- L'estudiant utilitza la informació i les tecnologies de la informació amb responsabilitat i ètica.

Els models d'instrucció per a l'aprenentatge basats en la investigació incorporen una investigació essencial i habilitats d'aprenentatge al llarg de la vida: planificar, localitzar i recollir, seleccionar i organitzar, processar, representar, compartir i avaluar. Els models d'instrucció basats en processos també milloren les habilitats d'autoaprenentatge (és a dir, la metacognició) i les habilitats col·laboradores. Aquestes habilitats es desenvolupen de forma progressiva en un context temàtic, amb temes i problemes derivats del currículum.

Les habilitats de planificació són essencials per a qualsevol tasca d'investigació, assignació, projecte, assaig o tema. En les etapes inicials d'una investigació, les activitats de planificació inclouen l'elaboració de preguntes adequades, la identificació dels recursos probables i les possibles estratègies de recerca d'informació, i la creació d'un calendari raonable. Al llarg del procés d'investigació, els estudiants modificaran els seus plans en resposta a reptes i obstacles imprevistos.

Les habilitats de localització i recollida són fonamentals per a les tasques de recerca d'informació. Aquestes habilitats inclouen una comprensió de l'ordre alfabètic i numèric, l'ús de diferents tipus d'estratègies per a la recerca d'informació en bases de dades informàtiques i a Internet, i l'ús d'índexs i fonts de referència. La generació d'informació pot incloure, a més de l'estudi de fonts, mètodes tals com l'enquesta, l'entrevista, l'experimentació i l'observació.

Les habilitats de selecció i organització requereixen un pensament crític i avaluatiu. La selecció implica trobar informació rellevant i pertinent per a l'enfocament de la investigació. L'aplicació de criteris com autoritat, integritat, puntualitat, precisió i punt de vista ajuda l'estudiant a prendre decisions informades i ètiques sobre la informació que troba.

El processament de la informació implica la construcció de significats utilitzant habilitats com la integració de la informació de diverses fonts, fer inferències, extreure conclusions i establir connexions amb coneixements previs. A través d'aquestes habilitats, els estudiants desenvolupen una comprensió de la informació que han recopilat, transformant la informació recollida en el seu coneixement personal.

Representar i compartir implica la creació de productes de qualitat que comuniquen les idees amb claredat, que reflecteixen objectius i criteris establerts, i que demostrin habilitats efectives de presentació, incloent-hi la consciència de l'audiència.

Les habilitats d'avaluació impliquen avaluar tant el procés com el producte de la investigació. Els estudiants han de poder pensar críticament sobre el seu esforç i el que han aconseguit. Han de poder relacionar el producte acabat amb el pla original i determinar si el resultat ha aconseguit el seu propòsit, distingir els punts forts i febles del projecte d'aprenentatge i reflexionar sobre les millores i les implicacions per a futurs treballs.

Les habilitats d'aprenentatge autodirigides són fonamentals en el desenvolupament d'aprenents al llarg de la vida. Els estudiants han de ser guiats durant tota una investigació per reflexionar sobre els seus processos de pensament i aprenentatge (és a dir, la metacognició) i utilitzar aquest coneixement propi per establir objectius d'aprenentatge i gestionar el progrés cap a la seva consecució. Els estudiants autodirigits poden utilitzar fonts dels mitjans de comunicació per a les seves necessitats personals i d'informació, per buscar respostes a preguntes, considerar perspectives alternatives i avaluar punts de vista diferents. Reconeixen que la informació, les fonts d'informació i les biblioteques són complexes en l'organització i l'estructura, i poden demanar ajuda quan sigui necessari.

Les habilitats de col·laboració es desenvolupen quan els alumnes treballen conjuntament en grups amb persones diverses i amb diferents recursos i tecnologia. Els estudiants aprenen a defensar les opinions i a criticar-les de forma constructiva. Accepten la diversitat d'idees i mostren respecte per la procedència i els estils d'aprenentatge dels altres. Treballen conjuntament per crear projectes que reflecteixin les diferències entre els individus i contribueixin a la síntesi de les tasques individuals en un producte acabat.

L'enfocament del procés d'aprenentatge basat en la investigació va més enllà de la localització de la informació i avança cap a l'ús d'aquesta, més enllà de respondre una pregunta específica a la recerca d'evidències per configurar un tema. Té en compte tant el procés de cerca d'informació com el resultat de la cerca. Demana una consciència de la complexitat de l'aprenentatge des de la informació: aprendre de la informació no és una tasca rutinària ni estandarditzada, i implica els dominis afectius i cognitius.

En decidir utilitzar un enfocament per processos per a l'aprenentatge basat en la investigació, els bibliotecaris i professors escolars s'enfronten a la mateixa qüestió fonamental, sense que importi la mida de la seva biblioteca ni la naturalesa de les seves col·leccions i tecnologia: com influir, orientar i motivar la recerca d'aprenentatge mitjançant un procés de descobriment que fomenta la curiositat i l'amor per l'aprenentatge. Models basats en processos recolzen una visió de l'aprenentatge basada en la investigació com una oportunitat perquè els estudiants experimentin el descobriment i el creixement personal. Quan s'implementa eficaçment, l'aprenentatge de l'estudiant a través de la investigació es caracteritza per l'exploració i la presa de riscos, per la curiositat i la motivació, mitjançant el compromís amb el pensament crític i creatiu, i per les connexions amb situacions de la vida real i el públic real.

Els models basats en processos són teòrics i es fonamenten en la investigació dels camps de l'educació i dels estudis d'informació i biblioteconomia. Del camp de l'educació prové la teoria

de l'aprenentatge i del de la biblioteconomia i informació, la teoria del comportament de la recerca de la informació. Per exemple, des de l'educació ve el coneixement que els alumnes varien en el nivell d'abstracció que poden manejar, depenent del seu desenvolupament cognitiu i del seu coneixement i experiència prèvia. De l'educació també arriba el concepte constructivista d'estudiants que desenvolupen o construeixen activament els seus coneixements i els aprenents que experimenten canvis en els sentiments, així com canvis de pensaments a mesura que utilitzen la informació. A través de la biblioteconomia i informació, sabem que els usuaris de la informació progressen a través dels nivells d'especificitat de la pregunta, des de nocions vagues de la necessitat d'informació a necessitats o preguntes clarament definides, i que els usuaris tenen més èxit en el procés de cerca si tenen una comprensió realista del sistema d'informació i del problema de la informació.

Igual que altres programes d'aprenentatge a l'escola, les activitats d'aprenentatge basades en la investigació s'han de dissenyar per promoure la progressió i la continuïtat en l'aprenentatge dels estudiants. Això significa que les habilitats s'han d'introduir progressivament a través de les diferents etapes i nivells. Un bibliotecari escolar ha de tenir un paper de lideratge a l'hora d'assegurar que hi hagi un enfocament sistemàtic per a l'ensenyament d'un procés d'investigació que es guiï per un continu escolar d'habilitats i estratègies mediàtiques i informacionals.

Quan no s'ha desenvolupat un model local o nacional per a l'ensenyament i l'aprenentatge basat en la investigació, el bibliotecari escolar ha de treballar amb els professors de l'aula i els responsables escolars per seleccionar-ne un. A mesura que els professors i alumnes apliquin el model, es possible que vulguin adaptar-lo per satisfer els objectius escolars i les necessitats locals. No obstant això, cal tenir precaució en l'adaptació de qualsevol model. Sense comprendre'n profundament els fonaments teòrics, les adaptacions poden eliminar-ne el poder.

Exemple

Els estudiants de secundària a Uppsala, Suècia, comencen els projectes basats en la investigació llegint una novel·la distòpica. La novel·la es discuteix en grups de lectura. Els estudiants centren les investigacions individuals en temes del llibre com la vigilància, l'escalfament global o les malalties. Busquen informació, primer general i, després, en profunditat, per formular un enfocament de cerca individual molt específic (p. ex., passant de tot el relacionat amb la vigilància a una investigació molt concreta, com ara, si els governs poden controlar les persones a través dels seus telèfons intel·ligents). El producte final del projecte és un assaig, escrit com a examen, utilitzant el material que cada estudiant ha recopilat i presentat en una carpeta.

5.6 INTEGRACIÓ TECNOLÒGICA

La recerca en biblioteca escolar ha demostrat la importància del paper de la biblioteca a l'hora d'oferir infraestructures i eines tecnològiques i proporcionar instruccions sobre l'ús de la tecnologia de la informació. La tecnologia ajuda a ampliar l'abast de la biblioteca i els seus recursos a les aules i més enllà. Els bibliotecaris escolars ajuden els estudiants a aprendre a utilitzar estratègies de cerca en línia importants per utilitzar els recursos d'Internet, així com bases de dades i eines de producció. Els bibliotecaris escolars treballen en col·laboració amb els especialistes en tecnologia de l'escola, quan existeixen aquestes posicions, per garantir que els rols de les dues posicions estan clarament definits i que no hi ha llacunes ni redundàncies en els serveis i programes tecnològics proporcionats als professors i alumnes de l'escola.

5.7 DESENVOLUPAMENT PROFESSIONAL PER A PROFESSORS

La biblioteca escolar dona suport al professorat a través del desenvolupament professional, especialment relacionat amb nous materials i tecnologies, un nou currículum i noves estratègies d'instrucció. El bibliotecari escolar sovint proporciona desenvolupament professional informal treballant com a soci en l'aprenentatge amb companys professors de diverses maneres:

- proporcionant recursos per a professors que amplii'n els coneixements de les assignatures o millorin les metodologies docents,
- proporcionant recursos per a diferents estratègies d'avaluació,
- treballant com a soci en la planificació de les tasques a realitzar a l'aula i/o biblioteca, i
- utilitzant la biblioteca com a punt d'accés a un conjunt més ampli de recursos a través dels préstecs interbibliotecaris, i també de xarxes personals i digitals.

5.8 PAPER D'INSTRUCCIÓ D'UN BIBLIOTECARI ESCOLAR

El bibliotecari escolar titulat treballa amb els companys docents per oferir als estudiants les millors experiències d'aprenentatge. Idealment, un bibliotecari escolar coensenya amb altres professors, i cada membre de l'equip docent aporta les seves diferents àrees d'especialització per al disseny i implementació d'activitats d'ensenyament i aprenentatge.

A continuació es detallen quatre enfocaments per a la coeducació en els quals els bibliotecaris escolars i els professors de l'aula poden treballar de manera col·laborativa com a instructors: docència solidària, paral·lela, complementària i d'equip.

- 1) Ensenyament de suport: un instructor assumeix el paper instructiu principal i els altres es mouen entre els aprenents per donar suport de manera individualitzada, segons sigui necessari. Això s'ha denominat "un ensenya/un ensopega".

- 2) Ensenyament paral·lel: dos o més instructors treballen amb diferents grups d'estudiants simultàniament en diferents parts de l'aula o biblioteca. Això s'ha denominat "ensenyament d'estacions".
- 3) Ensenyament complementari: un instructor fa alguna cosa per millorar la instrucció proporcionada per l'altre o altres instructors. Per exemple, un instructor pot parafrasejar les declaracions de l'altre o les habilitats per prendre notes.
- 4) Ensenyament en equip: dos o més instructors planifiquen, imparteixen, avaluen i es responsabilitzen de tots els estudiants de l'aula o de la biblioteca, tenint parts iguals de responsabilitat, lideratge i rendició de comptes.

Cadascun d'aquests enfocaments per la coeducació es millora a través de la planificació col·laborativa dels instructors relacionats amb el contingut, lliurament i avaluació de la instrucció. La planificació col·laborativa entre el bibliotecari escolar i el professorat també millora la qualitat de la instrucció quan, com és el cas en algunes situacions, s'espera que el bibliotecari escolar sigui l'únic instructor per a estudiants a la biblioteca o aula. La col·laboració és essencial per proporcionar instrucció d'alfabetització informacional i mediàtica integrada al currículum i relacionada amb els interessos i les necessitats dels estudiants.

RECURSOS ÚTILS

Asselin, M.; Doiron, R. (2013). *Linking literacy and libraries in global communities*. London: Ashgate.

Gordon, C.; Lu, Y-L. (2008). "I hate to read—Or do I?": Low achievers and their reading. *School Library Research*, 11. Disponible a: http://www.ala.org/aasl/sites/ala.org/aasl/files/content/aaslpubsandjournals/slr/vol11/SLMR_HatetoRead_V11.pdf

Hughes-Hassell, S.; Barkley, H. A.; Koehler, E. (2009). Promoting equity in children's literacy instruction: Using a critical race theory framework to examine transitional books. *School Library Research*, 12. Disponible a: http://www.ala.org/aasl/sites/ala.org/aasl/files/content/aaslpubsandjournals/slr/vol12/SLMR_PromotingEquity_V12.pdf

Krashen, S. D. (2004). *The power of reading: Insights from the research*. Westport, CT: Libraries Unlimited.

Kuhlthau, C.C. (2004). *Seeking meaning: A process approach to library and information service*. Westport, CT: Libraries Unlimited.

Markless, S. (Ed.). (2009). *The innovative school librarian: Thinking outside the box*. London: Facet Publishing. [Vegeu capítol 7, pp.127-142 Becoming integral to teaching and learning.]

Eduscol [Ministeri d'Educació, França]. (2012). *Vademecum vers des centres de connaissances et de culture*. Disponible a: http://cache.media.eduscol.education.fr/file/Innovation_experimentation/58/7/2012_vademecum_culture_int_web_214771_215587.pdf

Trelease, J. (2013). *The readaloud handbook*. New York: Penguin Books.

Villa, R. A.; Thousand, J. S.; Nevin, A. I. (2008). *A guide to co-teaching: Practical tips for facilitating student learning*. Thousand Oaks, CA: Corwin Press/Council for Exceptional Children.

CAPÍTOL 6.
AVALUACIÓ DE BIBLIOTEQUES
ESCOLARS I RELACIONS PÚBLIQUES

CAPÍTOL 6.

AVALUACIÓ DE BIBLIOTEQUES ESCOLARS I RELACIONS PÚBLIQUES

“La biblioteca escolar és un component essencial de qualsevol estratègia a llarg termini per a l’alfabetització, l’educació, la provisió d’informació i el desenvolupament econòmic, social i cultural.”

Manifest de la biblioteca escolar

6.1 INTRODUCCIÓ

Existeixen un gran nombre d’investigacions que demostren l’impacte positiu que les biblioteques escolars ben dotades de recursos i amb bibliotecaris escolars professionals tenen en l’assoliment de l’èxit escolar per part de l’alumnat. Per exemple, vegeu LRS (2015) *School Libraries Impact Studies in the USA* (<https://www.lrs.org/data-tools/school-libraries/impact-studies/>) i Williams, Wavell, C., i Morrison (2013) al Regne Unit (<https://scottishlibraries.org/media/1211/impact-of-school-libraries-on-learning-2013.pdf>). Tanmateix, aquesta recerca no és molt coneguda ni compresa més enllà de la comunitat de biblioteques escolars, i aquestes continuen patint retallades pressupostàries a molts països. Aquestes retallades sovint tenen com a resultat la pèrdua de personal professional bibliotecari. Sense bibliotecaris escolars titulats, el potencial de la biblioteca escolar com a agent de millora en l’educació i l’èxit escolar de l’alumnat es perd.

Les principals conclusions dels estudis realitzats els últims deu anys sobre l’impacte de la biblioteca escolar confirmen que el major impacte en l’èxit acadèmic dels estudiants prové dels programes de biblioteca escolar que disposen de bibliotecaris escolars titulats a temps complet. Les conclusions sobre l’impacte positiu de la biblioteca escolar en l’aprenentatge de l’alumnat inclouen resultats com ara que la biblioteca escolar ajuda a reduir el fracàs escolar que s’observa habitualment entre l’alumnat pobre, membre de comunitats minoritàries i/o amb discapacitat. A banda de comptar amb bibliotecaris escolars qualificats a temps complet, altres factors de la biblioteca escolar relacionats amb la millora del rendiment acadèmic inclouen: col·laboració, formació, programació, accés, tecnologia, col·leccions, pressupost i desenvolupament professional. Atès que actualment la biblioteca escolar ofereix a l’alumnat i professorat accés a recursos i serveis en línia disponibles en qualsevol moment, caldran investigacions futures per avaluar l’impacte de les possibilitats digitals en l’espai, el temps i l’ús.

L’avaluació és un aspecte essencial en la implementació de programes i serveis bibliotecaris escolars. Pot orientar la presa de decisions o la resolució de problemes (amb un objectiu de responsabilització), i també pot influir en la percepció de biblioteca escolar i augmentar-ne el suport (amb un objectiu de transformació). El procés d’avaluació pot ajudar a determinar el camí a seguir i inspirar noves idees per a la biblioteca escolar del futur.

En efecte, l’avaluació de la biblioteca escolar no es pot separar de l’avaluació del pla educatiu de l’escola. L’avaluació també forma part del procés de planificació i ha de ser una part integral del pla que garanteix la qualitat de l’escola.

6.2. AVALUACIÓ DE LA BIBLIOTECA ESCOLAR I PRÀCTICA BASADA EN L'EVIDÈNCIA

Rarament s'avaluen biblioteques i bibliotecaris escolars de forma coherent i sistemàtica, tot i que l'avaluació ajuda a garantir que els programes i serveis de la biblioteca recolzin els objectius de l'escola. L'avaluació pot indicar fins a quin punt estudiants i professors perceben que es beneficien d'aquests programes i serveis: també pot ajudar a donar-los forma i millorar-ne la comprensió i el compromís tant per part del personal bibliotecari com dels usuaris.

La pràctica basada en l'evidència se centra en la recopilació i l'anàlisi de dades amb la finalitat de millorar la pràctica professional. Les avaluacions realitzades amb aquesta metodologia són generalment d'abast restringit, realitzades per avaluadors que pertanyen al centre i tenen com a resultat recomanacions per a la pràctica professional. Les dades recollides i analitzades poden provenir de diverses fonts, depenent de l'aspecte que es vulgui analitzar, com ara la circulació en línia i el sistema de catalogació (OPAC), registres i patrons d'instrucció, per classes, graus o matèries, o els diferents productes d'aprenentatge de l'alumnat i enquestes a l'alumnat, professorat i/o pares i mares (dades recollides per avaluar la plusvàlua de la biblioteca).

6.3. APROXIMACIONS A L'AVALUACIÓ DE LA BIBLIOTECA ESCOLAR

L'avaluació d'una biblioteca escolar contempla el seu entorn i context. Una avaluació de la biblioteca escolar centrada en la qualitat global del programa sol tenir un abast general, està realitzada per avaluadors experts externs i té com a resultat una qualificació de qualitat (vegeu Apèndix D: Exemple de llista de control d'avaluació de biblioteques escolars i Apèndix E: Exemple de llista de control d'avaluació de biblioteques escolars per a directores de centres escolars). La majoria de les avaluacions de biblioteques escolars inclouen una autoavaluació realitzada pel bibliotecari escolar. Altres possibles aproximacions a l'avaluació interna de la biblioteca escolar inclouen, a banda de la qualitat del programa, la percepció que en tenen els diferents actors o el contingut i l'impacte que té. La pràctica basada en l'evidència és una de les aproximacions que es fa servir actualment en l'avaluació de biblioteques escolars.

6.3.1 Qualitat del programa

Una avaluació de la biblioteca escolar centrada en la qualitat global del programa sol ser un procés a llarg termini, sovint completat després de diversos anys i que implica diverses actuacions. Les avaluacions de la qualitat del programa normalment prenen com a base unes directrius que serveixen com a guia, com ara un procés d'acreditació o un document d'àmbit local o nacional. Cal emprendre una avaluació integral del programa amb un fort suport administratiu i amb accés a experts externs, com ara un consultor de districte. No obstant això, també es pot aconseguir una aportació de valor mitjançant la realització d'una

avaluació parcial interna, curosament planificada per limitar-ne els recursos necessaris. Per exemple, una autoavaluació podria abordar l'abast de les activitats de la biblioteca durant un sol trimestre o un any acadèmic per tal d'avaluar quin percentatge d'estudiants i professors hi han participat. La comparació amb els estàndards es pot limitar a un aspecte del programa o serveis de la biblioteca, com ara les instal·lacions o les col·leccions.

6.3.2 Percepcions dels grups d'interès

Els diferents estudis realitzats ofereixen exemples inspiradors i complets d'avaluació de la biblioteca escolar. Tot i que un gran estudi d'investigació escapa als recursos de la majoria de les escoles o districtes escolars, hi ha alternatives simples, però efectives. Dos exemples d'aquestes alternatives són:

- a) enquestes de satisfacció en l'àmbit del districte,
- b) enquestes a l'escola o grups de retroacció.

La majoria de districtes escolars o autoritats educatives tenen alguna versió d'enquesta de satisfacció anual que responen estudiants, professors, pares i mares. Val la pena incloure-hi una o dues preguntes relacionades amb els programes i serveis de la biblioteca. Encara que al principi els esforços no tinguin èxit, pressionar per incorporar aquesta pregunta pot ser una manera important d'aconseguir una millor comprensió dels programes i serveis de la biblioteca en l'àmbit de l'administració del districte.

Una forma d'aconseguir les percepcions de l'alumnat de la biblioteca pot centrar-se a obtenir l'ajuda del equip directiu per fer una enquesta a cada classe de l'escola, començant pel primer curs i fent preguntes als estudiants com ara: "Què fa que la nostra biblioteca escolar sigui bona?" i "Què hem de fer per a millorar-la?". Els resultats de les enquestes seran analitzats i compartits amb els professors, personal no docent i pares i mares. Per als centres de secundària, una aproximació adequada seria organitzar reunions amb els delegats i subdelegats de cada classe, perquè opinin sobre els serveis i recursos de la biblioteca escolar. En el transcurs de les diverses sessions, es pot demanar als estudiants que identifiquin el que més i menys els agrada de la biblioteca i quines altres qüestions cal abordar per fer que la biblioteca escolar esdevingui un lloc millor per a ells en tant que estudiants. Tots dues aproximacions poden adaptar-se fàcilment per avaluar una part específica del conjunt de programes i serveis de la biblioteca.

6.3.3 Contingut del programa

Una avaluació de la biblioteca escolar centrada en el contingut del programa pot ser tant d'abast ampli com específic, així com una única actuació localitzada en el temps o continuada. Es pot dissenyar una autoavaluació per analitzar els resultats d'aprenentatge de les activitats

de formació de la biblioteca. Els resultats obtinguts mitjançant les activitats formatives de la biblioteca poden ser comparats als resultats obtinguts per un o diversos currículums.

Una altra aproximació pot ser utilitzar grups de treball de professors i/o coordinadors de departament perquè reflexionin sobre quins resultats de l'aprenentatge de l'alumnat han ser abordats mitjançant activitats formatives realitzades a la biblioteca escolar. Per obtenir millors resultats (p. ex., discussions enriquidores i observacions sinceres) és millor que els grups de treball estiguin organitzats no pel bibliotecari escolar sinó per un tercer, és a dir, un avaluador extern, com ara un altre professional bibliotecari o un consultor educatiu del districte.

6.3.4 Impacte del programa

L'avaluació de l'impacte d'una biblioteca escolar es fa sobre base del concepte de “valor afegit” i es pot dissenyar amb l'objectiu d'identificar la contribució de les activitats de la biblioteca escolar a l'aprenentatge de l'alumnat. Per tant, és molt important descobrir què han après els alumnes interrogant-los. Per exemple, els projectes d'investigació han de tenir com a resultat que els estudiants desenvolupin una comprensió profunda del tema tractat, coneguin el funcionament del procés de recerca i entenguin la importància del seu aprenentatge. Per descobrir fins a quin punt els treballs de recerca tenen impacte en l'aprenentatge de l'alumnat, en el projecte *Library Power* (Oberg, 1999) els estudiants d'ensenyament elemental del curs 1 al 6 van ser entrevistats al final del projecte i se'ls va preguntar:

- Explica sobre el teu projecte: Com usaves els llibres i els ordinadors? Què va funcionar bé? Què va causar problemes?
- Quins passos vas realitzar en començar el projecte? I a la meitat? Com vas finalitzar-lo? Com et senties en cadascuna d'aquestes etapes?
- Què has après? Què ha retingut la teva memòria? Has compartit el teu projecte fora de l'escola? El teu projecte s'assembla a allò que es fa fora de l'escola?

Una aproximació similar que es pot utilitzar amb estudiants de secundària és el *School Library Impact Measure*, també anomenat *Student Learning Impact Measure* (SLIM) (Todd, Kuhlthau i Heinström, 2005). En tres moments del procés de recerca, es demana als estudiants que completin una fitxa amb les preguntes següents:

- Preneu-vos un temps per pensar en el vostre tema; anoteu el que en sabeu.
- Com d'interessat estàs en aquest tema?
- Què saps sobre aquest tema?
- Recordant el teu treball de recerca, què és el que has trobat més fàcil de fer?
- Recordant el teu treball de recerca, què és el que has trobat més difícil de fer?
- Què has après fent aquest treball de recerca? (Aquesta pregunta només es fa al final del projecte).

Altres aspectes de l'aprenentatge dels estudiants que es poden avaluar mitjançant entrevistes, fulls de reflexió, registres d'aprenentatge o grups d'investigació inclouen:

- capacitat d'identificar la font, la fiabilitat, la validesa i la rellevància de la informació;
- capacitat de crear productes fiables i ben informats; o
- capacitat de gestionar la pròpia identitat digital de forma responsable.

L'anàlisi de les respostes dels estudiants (en format fitxa o qüestionari) demana una inversió de temps important al personal bibliotecari i al professorat, però, a canvi, aquests professionals podran veure com els estudiants han desenvolupat el coneixement i la comprensió del contingut del currículum, així com competències en l'ús i la gestió de la informació que seran importants a l'escola, la feina i més enllà. La participació dels estudiants en les discussions i l'avaluació del seu procés d'aprenentatge també els ajuda a ser-ne conscients i a poder-los supervisar i adaptar individualment.

6.3.5 Pràctica basada en l'evidència

La pràctica basada en l'evidència és una aproximació holística i integrada que usa dades per a la presa de decisions. Aquesta metodologia aplicada a les biblioteques escolars integra tres tipus de dades:

- a) evidència PER a la pràctica (utilitzant els resultats de les investigacions per reflexionar sobre la mateixa pràctica),
- b) evidència EN la pràctica (utilitzant dades produïdes localment per transformar la pràctica), i
- c) evidència DE la pràctica (utilitzant dades comunicades i generades pels usuaris per mostrar els resultats de l'activitat dels bibliotecaris escolars) (Todd, 2007).

Els bibliotecaris escolars tenen accés a l'evidència PER a la pràctica al llarg de la seva formació professional i a través dels nombrosos articles de recerca sobre biblioteca escolar (p. ex., Haycock, 1992; Kachel et al., 2013). Els bibliotecaris escolars usen l'evidència generada EN la seva pràctica, com les estadístiques de préstec i els calendaris d'activitats de formació, per prendre decisions, com ara les relacionades amb l'adquisició de recursos per a activitats de foment de la lectura i relacionades amb plans que assegurin que tots els estudiants tenen l'oportunitat d'experimentar l'aprenentatge basat en la investigació.

6.4 IMPACTES DE L'AVALUACIÓ DE LA BIBLIOTECA ESCOLAR

L'avaluació és un aspecte crític del cicle permanent de millora contínua. L'avaluació ajuda a adaptar els programes i serveis de la biblioteca amb els objectius de l'escola. L'avaluació demostra a l'alumnat i professorat, al personal de la biblioteca i a la comunitat educativa els beneficis derivats dels programes i serveis de la biblioteca escolar. Proporciona la informació

necessària per millorar aquests programes i serveis i ajuda tant al personal bibliotecari com als usuaris de la biblioteca a entendre'ls i valorar-los. Una avaluació exitosa condueix tant a la renovació dels programes i serveis, com a millorar-los i desenvolupar-ne de nous. L'avaluació també és fonamental per guiar les iniciatives relacionades amb les relacions públiques i la defensa i promoció de la biblioteca escolar.

6.5 RELACIONS PÚBLIQUES DE LA BIBLIOTECA ESCOLAR

El concepte de relacions públiques se centra en la interacció a llarg termini i la comunicació estratègica que construeixen relacions beneficioses entre una organització i els seus públics: una biblioteca escolar i els seus grups d'interès (vegeu la secció 3.5.4 Compromís amb la comunitat).

El màrqueting i la promoció se centren en productes i serveis immediats, desenvolupats per satisfer les necessitats i els desitjos dels usuaris d'una biblioteca. Per contra, l'advocació, o defensa i promoció, és fonamentalment una acció per al canvi o el progrés d'una idea o problema. A llarg termini, cal establir relacions de suport amb els grups d'interès i els partidaris de la biblioteca escolar: això és la defensa i promoció de la biblioteca escolar. Tant la promoció i el màrqueting com l'advocació de les biblioteques escolars s'han de planificar i implementar de forma sistemàtica. La promoció i el màrqueting formen part del treball d'un bibliotecari escolar, el qual també té un paper important en l'advocació, tot i que aquesta normalment la planifica i duu a terme un grup, com ara una associació de biblioteques escolars. El principal objectiu de la promoció i el màrqueting de la biblioteca escolar en són els usuaris i, l'objecte, l'ús que en fan. Cal enfocar la defensa i promoció de la biblioteca escolar vers els responsables de la presa de decisions i les persones que poden influir en aquests. Aquí l'objectiu és el finançament de la biblioteca i altres tipus de suport que fan possible la feina d'un bibliotecari escolar.

6.5.1 Promoció i màrqueting

La promoció és unidireccional: comunicar als usuaris tot el que ofereix una biblioteca. El màrqueting és un intercanvi bidireccional: intenta fer coincidir els serveis de la biblioteca amb les necessitats i preferències dels usuaris potencials. Els serveis i les instal·lacions oferts per la biblioteca escolar s'han de promoure de forma activa perquè el públic objectiu (tant l'escola com la comunitat educativa) conegui el paper de la biblioteca com a sòcia en l'aprenentatge i com a proveïdora de serveis i recursos atractius.

Una biblioteca escolar ha de tenir un pla de promoció i màrqueting elaborat en cooperació amb els grups d'interès. El pla ha d'incloure els objectius que es volen assolir, un pla d'acció que indica com s'aconseguiran, i el mètode d'avaluació de l'èxit de les accions de promoció i màrqueting. Aquest pla ha de ser avaluat, revisat i modificat anualment. El pla en conjunt ha de ser discutit a fons pel bibliotecari i l'administració escolar almenys cada dos anys.

6.5.2 Advocació

L'advocació és un esforç planificat i continuat per desenvolupar una comprensió i un suport creixents en el temps. L'advocació està relacionada amb la promoció i el màrqueting, tot i que n'és diferent. La defensa de la biblioteca escolar prova de desenvolupar-ne el coneixement i el suport per part dels principals responsables de la presa de decisions; pretén conscienciar i augmentar-ne el coneixement, i per a fer-ho es necessiten temps i planificació. Els esforços de la defensa de la biblioteca escolar han de centrar-se en involucrar els responsables de la presa de decisions i en aquells que els influeixen, més que en els usuaris.

L'advocació de la biblioteca escolar consisteix a construir relacions.

La defensa i promoció de la biblioteca escolar tracta d'influir en els altres. La recerca ha establert sis principis universals relacionats amb influenciar els altres (Cialdini, 2006). Aquests principis de persuasió són essencials per a l'èxit de l'advocació: reciprocitat, simpatia, autoritat, consens social, coherència/compromís i escassetat.

La reciprocitat i la simpatia es basen en construir relacions. De vegades les persones fan coses pels altres perquè aquests han fet alguna cosa per elles i perquè els agrada l'altra persona. L'autoritat i el consens social consisteixen a prendre decisions en temps d'incertesa. La gent sovint fa coses perquè algú amb autoritat recomana una acció o perquè altres com ell ho estan fent. La coherència/el compromís i l'escassetat consisteixen a moure la gent cap a l'acció. Les persones estan més disposades a fer alguna cosa si senten que l'acció és coherent amb els seus valors i si perceben que l'acció evitarà que perdin alguna cosa que valoren.

Aquests principis universals s'han de tenir en compte per guiar la planificació d'un programa de defensa i promoció de la biblioteca escolar. Per exemple, els bibliotecaris escolars sovint han de dirigir-se a altres bibliotecaris dins de l'associació nacional de biblioteques, amb l'objectiu que donin suport a qüestions relacionades amb la política de la biblioteca escolar. A continuació es mostren algunes preguntes orientatives que poden ser útils en la planificació d'un programa d'advocació:

- Escassetat: què poden perdre els altres bibliotecaris si les biblioteques escolars no reben prou suport?
- Consistència/compromís: quins valors comparteixen amb tu?
- Autoritat: de qui en respecten les opinions?
- Consens social: quines altres associacions nacionals han donat suport a la biblioteca escolar?
- Reciprocitat: Com pots donar suport a altres bibliotecaris de l'associació en els seus problemes?
- Simpatia: què t'agrada d'altres bibliotecaris i com pots mostrar-ho?

La defensa i promoció de la biblioteca escolar és una acció que els bibliotecaris escolars i els seus aliats poden fer si s'uneixen i avancen de manera planificada. L'*IFLA Online Learning Platform* (www.ifla.org/bsla) proporciona recursos per als qui volen defensar les biblioteques escolars i volen saber més sobre com fer-ho. Aquest web inclou materials específics per a defensa de la biblioteca escolar, incloent-hi casos reals sobre la formació d'una xarxa de biblioteques escolars, canvis a la legislació bibliotecària escolar i el desenvolupament de les biblioteques escolars com a força per a la reforma educativa. Tant l'advocació com l'avaluació de la biblioteca escolar fomenten la comprensió i el suport al treball de millora de l'ensenyament i l'aprenentatge per a tots els individus a les nostres escoles.

RECURSOS ÚTILS

American Association of School Librarians. (2014). *Advocacy*.

Disponible a: www.ala.org/aasl/advocacy

Cialdini, R. B. (2006). *Influence: The psychology of persuasion*. New York: Harper Business Books.

Department for Education and Office for Standards in Education, Children's Services and Skills [UK]. (2006). *Improving performance through school self-evaluation and improvement planning*. Disponible a: <http://dera.ioe.ac.uk/5986/1/Improving%20performance%20through%20school%20self-evaluation%20and%20improvement%20planning%20%28PDF%20format%29.pdf>

Department for Education and Skills and the School Libraries Working Group [UK]. (2004). *Self-evaluation model: School libraries resource materials*.

Disponible a: www.informat.org/schoollibraries/index.html

FADBEN. (2012). *The FADBEN manifesto: Teaching information-documentation and information culture*. Disponible a: http://apden.org/IMG/pdf/2012_FADBEN_MANIFESTO.pdf

Haycock, K. (1992). *What works: Research about teaching and learning through the school's library resource center*. Seattle, WA: Rockland Press.

Kachel, D. E. et al. (2013). *School library research summarized: A graduate class project*. Mansfield, PA: Mansfield University. Disponible a: <https://www.rtdmsd.org/site/handlers/filedownload.ashx?moduleinstanceid=11037&dataid=12879&FileName=ImpactStudy.pdf>

LRS (Library Research Service, Colorado State Library, Department of Education). (2015). *School libraries impact studies*.

Disponible a: www.lrs.org/data-tools/school-libraries/impact-studies/

Mollard, M. (1996). *Les CDI à l'heure du management*. Paris: École nationale supérieure des sciences de l'information et des bibliothèques.

Oberg, D. (2009). Libraries in schools: Essential contexts for studying organizational change and culture. *Library Trends*, 58(1), 9-25.

Todd, R. (2007). Evidence based practice and school libraries: From advocacy to action. In S. Hughes-Hassell & V. H. Harada (Eds.), *School reform and the school library media specialist* (pp. 57-78). Westport, CT: Libraries Unlimited.

Todd, R. J.; Kuhlthau, C. C. (2005a). Student learning through Ohio school libraries, Part 1: How effective school libraries help students. *School Libraries Worldwide*, 11(1), 63-88.

Todd, R. J.; Kuhlthau, C. C. (2005b). Student learning through Ohio school libraries, Part 2: Faculty perceptions of effective school libraries. *School Libraries Worldwide*, 11 (1), 89-110.

Todd, R., Kuhlthau, C., & Heinstrom, J. (2005). *SLIM Toolkit*. New Brunswick, NJ: Center for International Scholarship in School Libraries, Rutgers University.

Todd, R. J.; Kuhlthau, C. C.; OELMA. (2004). *Student learning through Ohio school libraries: The Ohio research study*. Columbus, OH: Ohio Educational Library Media Association.

Disponibile a: <https://www.oelma.org/ohio-research-study/>

Williams, D.; Wavell, C.; Morrison, K. (2013). *Impact of school libraries on learning: Critical review of published evidence to inform the Scottish education community*. Aberdeen, Scotland: Robert Gordon University, Institute for Management, Governance & Society (IMaGeS).

Disponibile a: <https://openair.rgu.ac.uk/handle/10059/1093>

GLOSSARI

L'abast d'aquest glossari es basa en els suggeriments fets pels revisors i col·laboradors d'aquestes directrius. Per a més informació sobre terminologia relacionada amb la biblioteca, els lectors poden consultar ODLIS (Online Dictionary for Library and Information Science), escrit per Joan M. Reitz i publicat per ABC-CLIO a www.abc-clio.com/ODLIS/odlis_l.aspx.

Advocació: Esforç planificat i sostingut per desenvolupar la comprensió i el suport de manera incremental al llarg del temps.

Alfabetització informacional: Conjunt de competències, actituds, habilitats i coneixements necessaris per accedir, avaluar i utilitzar la informació amb eficàcia, responsabilitat i intencionalitat. Normalment inclou la capacitat de saber quan es necessita informació per resoldre un problema o prendre una decisió, articular aquesta necessitat, localitzar i utilitzar la informació, compartir-la amb els altres si és necessari i aplicar-la al problema o a la presa de decisions. (Vegeu també **Mitjans de comunicació i Alfabetització mediàtica i informacional (AMI)**).

Alfabetització mediàtica: (Vegeu **Mitjans de comunicació i alfabetització informacional**).

Alfabetització mediàtica i informacional (AMI): Conjunt de competències, habilitats, actituds i coneixements necessaris per comprendre i utilitzar els diferents tipus de mitjans i formats en què es comunica la informació, i comprendre i utilitzar la informació que es comunica a través d'aquests mitjans i formats. Inclou conceptes com "la informació i els mitjans de comunicació són creats pels éssers humans, per a propòsits personals, socials, polítics i econòmics, i són inherentment tendenciosos".

Base de dades: Fitxer ampli i actualitzat de forma periòdica que conté registres d'informació en format uniforme, organitzats de manera que la cerca, recuperació i gestió sigui fàcil i ràpida per mitjà d'un programari de gestió de bases de dades. Les bases de dades que s'usen amb freqüència a les biblioteques escolars inclouen catàlegs, índexs de publicacions periòdiques, serveis de resums, fonts de referència a text complet, normalment llogats durant un any a través de contractes de llicència que en limiten l'accés als usuaris de la biblioteca i al seu personal.

Biblioteca escolar: Espai físic i digital d'aprenentatge dins d'una escola pública o privada, de primària o secundària, que satisfà les necessitats informatives de l'alumnat i les necessitats del currículum del professorat. Proporciona una col·lecció de materials educatius adequats al nivell educatiu impartit a l'escola. La biblioteca escolar la gestiona un bibliotecari escolar dedicat a potenciar el creixement cognitiu, personal, social i cultural de l'alumnat i el professorat a través d'activitats i serveis relacionats amb la lectura, la investigació i la recerca. A la biblioteca escolar se la denomina amb diversos termes (p. ex., biblioteca i centre de recursos escolar, centre de documentació i informació, centre de recursos bibliotecaris, centre d'aprenentatge comú).

Bibliotecari escolar: Professor amb educació en biblioteconomia que té la responsabilitat de dirigir o iniciar les activitats, els programes i serveis d'una biblioteca escolar. A més de gestionar

les tasques diàries, un bibliotecari escolar recolza el currículum mitjançant el desenvolupament de la col·lecció, ensenya habilitats d'alfabetització mediàtica i informacional adequades al curs, ajuda els estudiants a seleccionar materials de lectura adequats al seu nivell de lectura i ajuda al professorat a integrar els serveis i materials de la biblioteca dins del currículum educatiu. Un bibliotecari escolar pot ser conegut per diverses denominacions professionals (p. ex., bibliotecari-professor, especialista en mitjans i biblioteca, professor del centre de recursos).

Catalogació: Procés de descripció d'un recurs d'informació, així com la creació d'entrades d'aquest al catàleg. Normalment inclou la descripció bibliogràfica, l'anàlisi de matèries, l'assignació de notació de classificació i les activitats relacionades amb la preparació física de l'objecte per col·locar-lo al prestatge.

Circulació: Procés que comprèn el préstec i retorn dels materials de la biblioteca. També es refereix a la quantitat total d'ítems que s'han revisat durant un període de temps i al nombre total de vegades que es desactiva un ítem determinat durant un període de temps, generalment un any.

Ciutadania: Estatut jurídic i polític de ser membre d'una comunitat (és a dir, un ciutadà), junt amb els drets, deures i privilegis de ser-ho. A banda d'implicar els drets i les responsabilitats bàsiques de l'individu, també implica la qualitat del caràcter d'aquest i com actua com a persona dins de la comunitat.

Codi deontològic: Conjunt de normes que regeixen la conducta i el judici dels bibliotecaris, el personal de la biblioteca i altres professionals de la informació en la seva feina. Normalment inclou uns estàndards d'accés equitatiu, llibertat intel·lectual, confidencialitat, respecte dels drets de propietat intel·lectual, excel·lència, precisió, integritat, imparcialitat, cortesia i respecte als col·legues i als usuaris de la biblioteca.

Col·lecció: Conjunt de materials que la biblioteca recopila, organitza i posa a disposició dels usuaris. Normalment es refereix a documents físics, però també es pot referir a recursos digitals. Els documents d'una col·lecció poden ser físics o digitals, en format llibre o no-llibre, consultables físicament a la biblioteca o en accés remot, propietat de la biblioteca, accessibles a través d'aquesta previ pagament o gratuït en altres institucions.

Compromís cívic: Emprendre accions individuals i col·lectives destinades a identificar i abordar qüestions d'interès públic, desenvolupant el coneixement, les habilitats, els valors i la motivació necessaris per actuar i marcar la diferència en la qualitat de vida d'una comunitat.

Cultura d'informació: Conjunt de coneixements necessaris per permetre als estudiants comprendre la naturalesa de la informació i com es crea, desenvolupar una comprensió il·lustrada dels mecanismes i el funcionament de les indústries de la informació i la comunicació, i desenvolupar una aproximació crítica a les infinites innovacions tecnològiques i a la "documentalització" dels éssers humans quan es fan servir dades personals. També inclou el

desenvolupament d'actituds ètiques i responsables en relació amb l'ús de la informació. (Vegeu també **Alfabetització mediàtica i informacional (AMI)**)

Curació: El desenvolupament, l'atenció, l'organització i la supervisió d'un museu, una galeria o un altre espai expositiu i tots els objectes que s'hi emmagatzemen o s'hi exposen. També es refereix al desenvolupament de col·leccions d'objectes digitals, com ara llocs web. La persona a càrrec d'aquestes col·leccions (el curador) requereix de coneixements especialitzats i d'experiència relacionada amb els elements seleccionats i l'ajuda als usuaris per localitzar i interpretar els ítems de les col·leccions.

Educació de l'usuari: Qualsevol mitjà emprat per ajudar els usuaris a comprendre la biblioteca, els seus textos i sistemes i els seus serveis, inclosos els de senyalització, guies, fulletons, guies temàtiques de recursos, així com la docència directa. (Vegeu també **Instrucció bibliogràfica, Formació d'usuaris, Alfabetització mediàtica i informacional (AMI)**).

Formació d'usuaris, orientada a la recerca: Ensenyament que posa l'accent a pensar en la informació i en l'ús d'aquesta des de la perspectiva de la resolució de problemes i que inclou el coneixement d'eines, fonts i estratègies de cerca aplicades a l'ensenyament del pensament crític i a la resolució de problemes. Aquesta aproximació va començar a adquirir protagonisme als anys noranta.

Formació d'usuaris, orientada a les fonts: Ensenyar als usuaris la naturalesa i els usos de les eines i fonts de la biblioteca, especialment els textos de referència i els índexs, per trobar informació. Aquesta aproximació va tenir protagonisme durant la dècada dels seixanta i setanta.

Formació d'usuaris, orientada a les guies temàtiques de recursos: Ensenyar als usuaris com utilitzar les estratègies de cerca, és a dir, utilitzar patrons lògics basats en pràctiques expertes, per accedir a les eines i fonts de la biblioteca. Les estratègies de cerca recomanades sovint es descriuen a les guies publicades anomenades "guia temàtica de recursos". Aquesta aproximació va començar a adquirir protagonisme als anys noranta.

Formació d'usuaris, orientada als processos: Ensenyar els usuaris a desenvolupar un procés d'aprenentatge personal mitjançant la mediació dels aspectes afectius, cognitius i físics (sentiments, pensaments, accions) d'utilitzar informació per desenvolupar coneixements o resoldre problemes. Aquesta aproximació centrada en la investigació, basada en *Information Search Process* (Kuhlthau, 1985), va començar a adquirir protagonisme als anys noranta.

Guia temàtica de recursos: Estratègia de cerca recomanada i redactada pel personal bibliotecari per accedir a les eines i fonts de la biblioteca. De vegades porta el nom "guia de la biblioteca".

Instrucció bibliogràfica: Formar als usuaris en l'ús dels textos i els sistemes de la biblioteca (sovint anomenat "BI" en anglès). (Vegeu també **Formació d'usuaris, Alfabetització mediàtica i informacional (AMI), Educació de l'usuari.**)

Programa: (Vegeu Programa de la biblioteca escolar).

Programa de la biblioteca: (Vegeu Programa de la biblioteca escolar).

Programa de la biblioteca escolar: Oferta integral i planificada d'activitats docents i d'aprenentatge dissenyades per desenvolupar les habilitats d'alfabetització mediàtica i informacional, les habilitats de recerca i investigació, la vinculació amb la lectura, i les competències digitals i d'altres relacionades amb l'alfabetització i el currículum basat en competències.

BIBLIOGRAFIA

Al final de cada capítol d'aquestes directrius s'inclou una llista de recursos d'utilitat relacionats amb els temes que s'hi tracten. Aquesta bibliografia inclou els recursos consultats durant el procés de revisió d'aquestes directrius i recursos suggerits pels revisors i contribuïdors. Tanmateix, no inclou els recursos que s'han esmentat al final de cada capítol.

Alexandersson, Mi.; Limberg, L. (2004). *Textflytt och söklump: Informationssökning via skolbibliotek*. Stockholm, Sweden: Myndigheten för Skolutveckling.

American Association of School Librarians. (2009). *Empowering learners: Guidelines for school library programs*. Chicago: American Library Association.

American Association of School Librarians. (2008). *Learning 4 life: A national plan for implementation of Standards for the 21st-Century Learner and Guidelines for the School Library Media Program*. Chicago: ALA.

American Association of School Librarians. (2009). *Standards for the 21st-century learner in action*. Chicago: AASL.

Asselin, M.; Doiron, R. (2013). *Linking literacy and libraries in global communities*. Farnham, England: Ashgate Publishing.

Barrett, H. et al. (2010). *Skolbibliotekets möjligheter: Från förskola till gymnasium*. Lund, Sweden: BTJ Förlag.

Capra, S.; Ryan, J. (Eds.). (2002). *Problems are the solution: Keys to lifelong learning*. Capalaba, Australia: Capra Ryan & Associates.

Chapron, F. (2012). *Les CDI des lycées et collèges: De l'imprimé au numérique (nouvelle édition)*. Paris, France: Presses universitaires de France.

Coatney, S. (Ed.). (2010). *The many faces of school library leadership*. Santa Barbara, CA: Libraries Unlimited.

Connaway, L.; Powell, R. (2010). *Basic research methods for librarians*. Westport, CT: Libraries Unlimited.

Cook, D.; Farmer, L. (Eds.). (2011). *Using qualitative methods in action research*. Chicago, IL: American Library Association.

Court, J. (Ed.). (2011). *Read to succeed*. London [UK]: Facet Publishing.

Crowley, J. D. (2011). *Developing a vision: Strategic planning for the school librarian in the 21st century*. Santa Barbara, CA: Libraries Unlimited.

Das, L.; Walhout, J. (2012). Informatievaardigheden en de mediathecaris. *Rapport 30*. Heerlen, Netherlands: Open Universiteit, Ruud de Moor Centrum.

- Erikson, R.; Markuson, C. (2007). *Designing a school library media center for the future*. Chicago: American Library Association.
- Farmer, L. (2014). *Introduction to reference and information and services in today's school library*. Lanham, MD: Rowman & Littlefield.
- Farmer, L. (2011). *Instructional design for librarians and information professionals*. New York: NealSchuman.
- Farmer, L.; McPhee, M. (2010). *Technology management handbook for school library media centers*. New York: Neal-Schuman.
- Hughes-Hassell i Harada, V. H. (2007). *School reform and the school library media specialist*. Westport, CT: Libraries Unlimited.
- Gordon, C. (2000). *Information literacy in action*. Melton, Woodbridge, UK: John Catt Educational.
- Guldér, M.; Helinsky, Z. (2013). *Handbok för skolbibliotekarier: Modeller, verktyg och praktiska exempel*. Lund, Sweden: BTJ Förlag.
- Hart, G. (2011). The "tricky business" of dual use school community libraries: A case study in rural South Africa, *Libri*, 61(3), 211-225.
- Hart, G. (2012). Teacher-librarians leading change: Some stories from the margins. *School Libraries Worldwide*, 18(2), 51-60.
- Hoel, T.; Rafste, E. T.; Sætre, T. P. (2008). *Opplevelse, oppdagelse og opplysning: fagbok om skolebibliotek*. Oslo, Norway: Biblioteksentralen.
- Kelsey, M. (2014). *Cataloging for school librarians*. Lanham, MD: Rowman & Littlefield.
- Kiefer, B.; Tyson, C. (2009). *Charlotte Huck's children's literature: A brief guide*. New York: McGraw Hill.
- Kuhlthau, C. C.; Maniotes, L. K.; Caspari, A. K. (2012). *Guided inquiry design: A framework for inquiry in your school*. Santa Barbara, CA: Libraries Unlimited.
- Kuhlthau, C. C.; Maniotes, L. K.; Caspari, A. K. (2015). *Guided inquiry: Learning in the 21st century school*. Westport, CT: Libraries Unlimited.
- Lester, J.; Koehler, W. (2007). *Fundamentals of information studies*. New York: NealSchuman.
- Limberg, L. (2003). *Skolbibliotekets pedagogiska roll: En kunskapsöversikt*. Stockholm, Sweden: Statens skolverk.
- Limberg, L.; Hultgren, F.; Jarneving, B. (2002). *Informationssökning och lärande: En forskningsöversikt*. Stockholm, Sweden: Skolverket.

- Limberg, L.; Lundh, A. H. (Eds.). (2013). *Skolbibliotekets roller i förändrade landskap*. Lund, Sweden: BTJ Förlag. Disponible a: <https://www.kb.se/Dokument/Bibliotek/projekt/Slutrapport%202013/Skolbibliotekets%20roller%20slutrapport%202013.pdf>
- Liquete, V. (Ed.) (2014). *Cultures de l'information*. CNRS Editions: Paris, France.
- Malmberg, S.; Graner, T. (2014). *Bibliotekarien som medpedagog eller Varför sitter det ingen i lånedisken?*. Lund, Sweden: BTJ Förlag.
- Markuson, C.; European Council of International Schools. (2006). *Effective libraries in international schools*. Saxmundham, UK: John Catt Educational.
- Morris, B. J. (2010). *Administering the school library media center*. Santa Barbara, CA: Libraries Unlimited. Disponible al World Wide Web com a e-book.
- Niinikangas, L. (1995). An open learning environment – new winds in the Finnish school library. *Scandinavian Public Library Quarterly* 4, 3-10.
- Pavey, S. (2014). *Mobile technology and the school library*. Swindon, UK: School Library Association UK. Series: SLA Guidelines Plus
- Rosenfeld, E.; Loertscher, D. V. (Eds.). (2007). *Toward a 21st century school library media program*. Lanham, MD: Scarecrow Press.
- Sardar, Z.; Van Loon, B. (2010). *Introducing media studies: A graphic guide*. London, England: Icon Books.
- School Library Association [UK]. *Guideline series*. Disponible a: www.sla.org.uk/guidelines.php
- Schultz-Jones, B. A.; Ledbetter, C. (2013). Evaluating students' perceptions of library and science inquiry: Validation of two new learning environment questionnaires. *Learning Environments Research*, 16(3), 329-348.
- Shaper, S. (Ed.) (2014). *The CILIP guidelines for secondary school libraries*. London, UK: Facet Publishing.
- Schlamp, G.(Ed.). (2013). *Die schulbibliothek im zentrum: Erfahrungen, berichte, visionen*. Berlin, Germany: BibSpider.
- Thomas, N. P.; Crow, S. R.; Franklin, L. L. (2011). *Information literacy and information skills instruction: Applying research to practice in the 21st century school library*. Santa Barbara, CA: Libraries Unlimited. Disponible al World Wide Web com a e-book.
- Tilke, A. (2011). *The International Baccalaureate Diploma Program and the school library: Inquiry-based education*. Santa Barbara, CA: Libraries Unlimited. Disponible al World Wide Web com a e-book.
- Tomlinson, C.; Lynch-Brown, C. (2009). *Essentials of young adult literature*. Old Tappan, NJ: Pearson.

Wilson, C.; Grizzle, A.; Tuazon, R.; Akyempong, K.; Cheung, C. K. (2012). *Education aux médias et à l'information: programme de formation pour les enseignants*. Paris, France: UNESCO.

Woolfs, B.; Weeks, A. C.; Coatney, S. (2013). *School library media manager*. Westport, CT: Libraries Unlimited.

Zamuda, A.; Harada, V. H. (2008). *Librarians as learning specialists: Meeting the learning imperative for the 21st century*. Westport, CT: Libraries Unlimited.

APÈNDIXS

Manifest IFLA/UNESCO de la biblioteca escolar (1999)¹

[www.ifla.org/publications/iflaunesco-school-library-manifesto-1999]

LA BIBLIOTECA ESCOLAR EN EL CONTEXTE DE L'ENSENYAMENT I DE L'APRENTATGE PER A TOTHOM

La biblioteca escolar proporciona informació i idees que són fonamentals per tal de reeixir en la societat contemporània, basada en la informació i el coneixement.

La biblioteca escolar dota els estudiants de les eines que els permetran aprendre al llarg de tota la vida i desenvolupar la imaginació, fent possible així que esdevinguin ciutadans responsables.

MISSIÓ DE LA BIBLIOTECA ESCOLAR

La biblioteca escolar ofereix serveis d'aprenentatge, llibres i altres recursos a tots els membres de la comunitat escolar per tal que desenvolupin el pensament crític i utilitzin de manera eficaç la informació en qualsevol suport i format.

Les biblioteques escolars estan lligades a una àmplia xarxa de biblioteques i d'informació, d'acord amb els principis del *Manifest de la UNESCO sobre la biblioteca pública*.

El personal de la biblioteca ajuda a utilitzar els llibres i altres recursos d'informació, tant els d'imaginació com els de coneixement, tant els impresos com els electrònics, i tant els d'accés directe com els d'accés remot. Aquests materials complementen i enriqueixen els llibres de text, els materials docents i els mètodes pedagògics.

S'ha demostrat que, quan bibliotecaris i docents treballen en col·laboració, els estudiants milloren la lectura i l'escriptura, l'aprenentatge, la resolució de problemes, i treballen més bé amb les tecnologies de la informació i la comunicació.

Els serveis de la biblioteca escolar s'han d'adreçar de la mateixa manera a tots els membres de la comunitat escolar, sense distinció d'edat, raça, sexe, religió, nacionalitat, llengua i condició social o professional. Cal oferir serveis i materials específics per als usuaris que, per alguna raó, no poden utilitzar els serveis i materials habituals.

L'accés als serveis i als fons s'ha de regir pels principis de la Declaració Universal dels Drets Humans de les Nacions Unides i no pot estar sotmès a cap forma de censura ideològica, política ni religiosa, ni tampoc a pressions comercials.

1. Traduït per l'antic Grup de Biblioteques Escolars del Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya.

FINANÇAMENT, LEGISLACIÓ I XARXES

La biblioteca escolar és un component essencial de qualsevol estratègia a llarg termini per a l'alfabetització, l'educació, la provisió d'informació i el desenvolupament econòmic, social i cultural. La biblioteca escolar és responsabilitat de les autoritats locals, regionals i nacionals, i, per tant, ha de tenir el suport d'una legislació i d'una política específiques. La biblioteca escolar ha de disposar d'un finançament suficient i regular per destinar a personal format, materials, tecnologies i equipaments. La biblioteca escolar ha de ser gratuïta.

La biblioteca escolar és una col·laboradora essencial en les xarxes locals, regionals i nacionals de biblioteques i d'informació.

Si la biblioteca escolar hagués de compartir els locals o els recursos amb algun altre tipus de biblioteca, com ara una biblioteca pública, caldria que els objectius específics de la biblioteca escolar fossin reconeguts i preservats.

FUNCIONS DE LA BIBLIOTECA ESCOLAR

La biblioteca escolar és part integrant del procés educatiu.

Les funcions següents són essencials per a l'adquisició de la lectura i l'escriptura, i les capacitats per informar-se, i per al desenvolupament de l'educació, l'aprenentatge i la cultura. Aquestes funcions són els fonaments dels serveis de la biblioteca escolar:

- Donar suport i facilitar la consecució dels objectius del projecte educatiu del centre i dels programes.
- Crear i fomentar en els infants i adolescents l'hàbit i el gust de llegir, d'aprendre i d'utilitzar les biblioteques al llarg de tota la seva vida.
- Oferir oportunitats de crear i utilitzar la informació per adquirir i comprendre coneixements, desenvolupar la imaginació i entretenir-se.
- Ensenyar a l'alumnat les habilitats per avaluar i utilitzar la informació en qualsevol suport i format, tot fomentant la sensibilitat per les formes de comunicació presents en la seva comunitat.
- Proporcionar accés als recursos locals, regionals, nacionals i globals que permetin a l'alumnat conèixer idees, experiències i opinions diverses.
- Organitzar activitats que afavoreixin la presa de consciència i la sensibilització cultural i social.
- Treballar amb l'alumnat, el professorat, l'administració del centre i les famílies per aconseguir els objectius del projecte educatiu del centre.
- Proclamar la idea que la llibertat intel·lectual i l'accés a la informació són indispensables per aconseguir una ciutadania responsable i participativa en una democràcia.
- Difondre la lectura i també els recursos i els serveis de la biblioteca escolar dins i fora de la comunitat educativa.

Per acomplir aquestes funcions, la biblioteca escolar ha d'aplicar polítiques i serveis, seleccionar i adquirir materials, facilitar l'accés físic i intel·lectual a les fonts d'informació adequades, proporcionar recursos de formació i disposar de personal format.

PERSONAL

La responsabilitat de la biblioteca recaurà en aquell membre de l'equip escolar qualificat professionalment per fer-se càrrec de la planificació i el funcionament de la biblioteca escolar, ajudat pel personal de suport necessari. Aquest professional treballarà amb tots els membres de la comunitat escolar i en contacte amb la biblioteca pública i altres centres.

El paper del bibliotecari escolar variarà en funció del pressupost, dels programes educatius i dels mètodes pedagògics dels centres, dins el marc legal i financer establert.

Hi ha àrees de coneixement que són fonamentals en la formació dels bibliotecaris escolars per aplicar i desenvolupar serveis eficaços de la biblioteca escolar: gestió de recursos, de les biblioteques i de la informació, i pedagogia.

En un entorn cada vegada més connectat en xarxa, els bibliotecaris escolars han de ser competents en la planificació i l'ensenyament de les diferents tècniques d'utilització de la informació tant a docents com a estudiants. Per tant, han de mantenir-se contínuament al dia i perfeccionar la seva formació.

FUNCIONAMENT I GESTIÓ

Per garantir un funcionament efectiu i amb resultats:

- Cal formular una política de la biblioteca escolar que defineixi els objectius, les prioritats i els serveis de la biblioteca en funció del projecte educatiu.
- La biblioteca escolar s'ha d'organitzar i gestionar segons els estàndards professionals.
- Els serveis de la biblioteca escolar han de ser accessibles a tots els membres de la comunitat escolar i han d'implicar-se en el context de la comunitat local.
- Cal assegurar la cooperació amb el professorat, els òrgans de direcció del centre escolar, l'administració de qui depèn, les famílies, les associacions d'interès dins de la comunitat, i els altres bibliotecaris i professionals de la informació.

IMPLANTACIÓ DEL MANIFEST

S'insta els governs, a través dels seus polítics responsables d'educació, a elaborar estratègies, polítiques i programes que permetin aplicar els principis enunciats en aquest Manifest. Aquests plans haurien de preveure la difusió d'aquest Manifest en els programes de formació inicial i formació permanent dels bibliotecaris i dels ensenyants.

APÈNDIX B

PLA PRESSUPOSTARI DE LA BIBLIOTECA ESCOLAR

Els bibliotecaris escolars han de tenir presents els aspectes següents relacionats amb el desenvolupament d'un pla pressupostari per a la biblioteca escolar:

- Processos del pressupost escolar
- Temporització del cicle pressupostari
- Personal responsable o relacionat amb el procés pressupostari
- Necessitats identificades de la biblioteca
- Processos de rendició de comptes en relació amb el pressupost

Els components del pla de pressupost són els següents:

- Quantia per a l'adquisició de nous recursos (p. ex., llibres, publicacions periòdiques, multimèdia i material digital)
- Quantia per a material fungible i d'oficina
- Quantia per a esdeveniments promocionals i materials
- Quantia destinada als serveis (p. ex., duplicació, reparacions)
- Despesa d'ús d'equips TIC, programari i costos de llicència, si no s'inclouen en un pressupost general de TIC per a l'escola

Com a norma general, el pressupost del material de la biblioteca escolar ha de ser, com a mínim, el 5 % de la despesa per alumne del sistema escolar, excloent-hi tots els salaris, les despeses d'educació especial, el transport i els fons de millora dels capitals.

Els costos del personal es poden incloure en el pressupost de la biblioteca. No obstant això, en algunes escoles pot ser més apropiat incloure'ls al pressupost general del personal. En qualsevol cas, estimar els costos de personal de la biblioteca és una tasca en la qual ha de participar el bibliotecari de l'escola. La quantitat de diners disponible per a la dotació de personal està estretament relacionada amb qüestions importants, com ara quantes hores obre la biblioteca escolar i la qualitat i tipus de serveis que pot oferir. Projectes especials i altres adequacions, com la renovació de prestatgeries o instal·lacions, poden requerir un pressupost independent.

MODELS DOCENTS D'APRENTATGE BASAT EN LA INVESTIGACIÓ

Els següents són alguns models ben desenvolupats de processos d'aprenentatge basat en la investigació.

Michael Marland's Nine Questions (Regne Unit)

Marland, M. (1981). *Information skills in the secondary curriculum*. Schools Council Methuen.

Stripling and Pitts' REACTS Model (EUA)

Stripling, B.; Pitts, J. (1988). *Brainstorms and blueprints: Teaching research as a thinking process*. Westport, CT: Libraries Unlimited.

El procés d'informació (Austràlia)

Australian School Library Association and Australian Library and Information Association. (2001). *Learning for the future: Developing information services in schools*. Carlton South, Australia: Curriculum Corporation.

Enfocament en la recerca (Canadà)

Alberta Learning. (2003). *Focus on inquiry: A teacher's guide to inquiry-based learning*. Edmonton, AB: Alberta Learning, Learning Resources Branch.

Recerca guiada (EUA)

Kuhlthau, C. C.; Maniotes, L. K.; Caspari, A. K. (2007). *Guided inquiry: Learning in the 21st century*. Westport, CT: Libraries Unlimited.

Kuhlthau, C. C.; Maniotes, L. K.; Caspari, A. K. (2012). *Guided inquiry design: A framework for inquiry in your school*. Westport, CT: Libraries Unlimited.

Schmidt, R. (2013). *A guided inquiry approach to high school research*. Westport, CT: Libraries

APÈNDIX D

Exemple de llista de control d'avaluació de biblioteques escolars (Canadà)

Font: *Achieving Information Literacy: Standards for School Library Programs in Canada* (pp. 74-77). Ottawa, Canada: The Canadian School Library Association and The Association for Teacher Librarianship in Canada, 2003.

1. Enfocament del programa en la docència de l'alfabetització informacional i la promoció lectora	SÍ	EN PART	NO
a. Aprenentatge basat en la recerca i relacionat amb la competència informacional			
b. Integració del programa d'alfabetització informacional dins del currículum de forma transversal			
c. Col·laboració entre professorat, mestres-bibliotecaris, administradors, famílies i altres membres de la comunitat educativa			
d. Personal bibliotecari implicat en l'avaluació i presentació de resultats acadèmics			
e. Accés equitatiu per a tots els estudiants als programes de biblioteca			
f. Desenvolupament, suport i implementació d'un programa d'alfabetització i lectura			
2. El model de plantilla inclou bibliotecaris-docents qualificats, competents i altament motivats, recolzats per personal tècnic i administratiu	SÍ	EN PART	NO
a. Planificació i docència concertada amb el professorat de cada assignatura, amb consecució dels objectius informacionals i de matèria a través de projectes de recerca basats en la cerca de recursos i d'informació			
b. Formació a mida en TIC/TAC i alfabetització informacional per part del bibliotecari al personal i alumnat durant els projectes de recerca			
c. Desenvolupament d'una col·lecció de recursos basats en el currículum provincial i els interessos locals			
d. Gestió eficient dels recursos humans (tècnics, administratius, auxiliars, voluntaris)			
e. Gestió eficient dels equips (lloguer, adquisició i manteniment)			
f. Gestió eficient de les instal·lacions (reserves, distribució interior, mobiliari, manteniment)			
g. Processos administratius (circulació, adquisicions, pressupostos, comandes, rastreig, catalogació, col·locació, informes, recollida i introducció de dades)			

h. Lideratge (incorporació de noves teories d'aprenentatge als projectes de recerca/investigació que necessiten cercar recursos/informació, formació en noves tecnologies)			
i. Entusiasme personal i compromís amb l'aprenentatge dels estudiants			
j. Desenvolupament professional del personal (p. ex., oportunitats i activitats basades en el web)			
3. Un model de finançament que implica una planificació inclusiva i de llarg abast, relacionada amb els objectius de l'escola	SÍ	EN PART	NO
a. Pressupost confeccionat anualment pel professor-bibliotecari, basat en les necessitats curriculars i els interessos de tota la comunitat i programes de l'escola			
b. Pressupost constituït per una base fixa, a la qual s'afegeix una quantia anual per alumne a fi de planificar a llarg termini			
c. Pressupost per donar resposta a les iniciatives noves i en curs			
d. Pressupost per incloure recursos, subministraments, reparacions, equipament, contractes de serveis, desenvolupament professional i despeses de capital			
e. Pressupost que identifica i prioritza les necessitats de l'escola			
f. Pressupost que reflecteix les opinions dels diferents actors			
g. Pressupost per a programes especials: visites d'autors, iniciatives lectores, etc.			
4. La biblioteca té una àmplia varietat de recursos d'aprenentatge adequats, seleccionats professionalment i amb cura per satisfer les necessitats formals i informals de tots els alumnes	SÍ	EN PART	NO
a. Existència d'un document de política de col·lecció que reflecteix les necessitats d'aprenentatge de l'escola			
b. Existència d'un equilibri entre els diversos formats (p. ex., material imprès, revistes, vídeo, àudio, digitals, bases de dades en línia, Internet, etc.)			
c. Equilibri en els nivells d'accessibilitat als materials			
d. Hi ha prou ordinadors i impressores			
e. Hi ha prou equip per a la visualització de material visual, auditiu i audiovisual			
f. Hi ha un nombre suficient de documents per alumne (valoració quantitativa)			

g. Alta correlació entre els recursos i les necessitats d'aprenentatge de la comunitat, és a dir, currículum i interessos (valoració qualitativa)			
h. Col·lecció actualitzada (esporgada i renovada) i en bon estat			
i. Accés a un catàleg col·lectiu			
j. Accés a recursos electrònics			
k. Accés a informació web			
l. Procediments per accedir, coordinar i compartir recursos			
5. La biblioteca compta amb tecnologies actuals, de fàcil accés i que recolzen el currículum	SÍ	EN PART	NO
a. El programa de biblioteques ensenya en l'ús efectiu i responsable de les TIC/TAC			
b. Conté suficients ordinadors i programari per ajudar els estudiants a buscar, analitzar, sintetitzar i comunicar la informació de manera creativa i significativa			
c. Es dona accés a tot l'alumnat i professorat a recursos d'informació actualitzats i algunes bases de dades els 365 dies de l'any			
d. Organització i gestió de les tasques mecàniques de la biblioteca mitjançant sistemes automatitzats			
6. Les instal·lacions de la biblioteca són segures, flexibles, àmplies i ben dissenyades per donar cabuda a una varietat d'activitats d'aprenentatge	SÍ	EN PART	NO
a. Es disposa d'un espai de treball i aprenentatge individual, per a grups reduïts i per a grups-classe			
b. Estan dissenyades per adaptar-se a les TIC/TAC i aplicacions emergents			
e. Accessibilitat abans, durant i després de l'horari lectiu			
d. Són còmodes (so, il·luminació, temperatura, cablejat, mobiliari)			
f. L'espai és visualment atractiu			
g. Són segures			

Llista de control d'avaluació de biblioteques escolars per a directors de centres escolars

A 12 Point Library Program Checklist for School Principals (EUA)²

De: Doug Johnson's Blue Skunk Blog.

Disponible a:

<http://doug-johnson.squarespace.com/blue-skunk-blog/2012/1/10/a-12-point-library-program-checklist-for-school-principals-2.html>

L'objectiu d'aquesta eina no és servir d'avaluació formal del programa de la biblioteca o del bibliotecari, sinó ajudar l'administrador del centre a tenir en compte les àrees en què es poden necessitar recursos addicionals i assistència per tal que tinguin un impacte important en el conjunt del programa de l'escola.

Els canvis ràpids en la tecnologia, en la investigació sobre l'aprenentatge i en la professió bibliotecària en els darrers 20 anys han generat una gran disparitat en l'eficàcia dels programes de les biblioteques escolars. La biblioteca de la vostra escola està actualitzada? Podeu utilitzar la llista següent per avaluar ràpidament el vostre programa.

1. PERSONAL PROFESSIONAL I FUNCIONS

- La vostra biblioteca disposa dels serveis d'un bibliotecari escolar titulat?
- Aquesta persona està totalment dedicada a les funcions professionals? Hi ha una descripció per escrit dels llocs de treball de la biblioteca: administratiu, tècnic i professional?
- El bibliotecari entén els rols canviants de la professió tal com es descriuen a les publicacions professionals actuals de les organitzacions bibliotecàries estatals i nacionals?
- El bibliotecari ofereix al personal regular oportunitats de desenvolupament en alfabetització informacional, tecnologies de la informació i integració d'aquestes habilitats a l'àrea de continguts?
- El bibliotecari és membre actiu d'una organització professional?
- El bibliotecari és considerat membre ple del professorat?

2. SUPORT PROFESSIONAL

- El bibliotecari disposa de la suficient ajuda administrativa per poder exercir funcions professionals en comptes de tasques administratives?

2. Nota de la traductora: aquesta proposta d'avaluació s'actualitza periòdicament. La darrera és del 2017, tot i que la que traduïm aquí és del 2012. La de 2017 es pot consultar a <http://doug-johnson.squarespace.com/blue-skunk-blog/2017/3/30/12-point-library-checklist-for-principals-2017.html>

- El bibliotecari disposa de prou ajuda tècnica per poder exercir funcions professionals més que no pas tasques tècniques?
- Hi ha un supervisor de la biblioteca de districte, un equip de lideratge o un responsable del departament que s'encarrega de la planificació i el lideratge?
- El director de l'edifici, el comitè de lideratge i l'equip de desenvolupament del personal estimulen el personal de la biblioteca perquè assisteixi a tallers, reunions professionals i conferències que actualitzaran les seves habilitats i coneixements?
- Participa el bibliotecari en les comunitats professionals d'aprenentatge del districte i en les xarxes informals d'aprenentatge personal?

3. MIDA I DESENVOLUPAMENT DE LA COL-LECCIÓ

- Les col·leccions en paper i audiovisuals de la biblioteca satisfan les necessitats del currículum? S'ha establert un punt de referència de la mida de la col·lecció impresa? La col·lecció està ben esporgada?
- Hi ha una varietat de mitjans disponibles per a satisfer els diferents estils d'aprenentatge?
- S'han afegit recursos en línia a la col·lecció quan correspongui? Hi ha suficients ordinadors i amplada de banda d'Internet perquè els grups d'estudiants puguin aprofitar aquests recursos?
- S'ha fet una avaluació recent per equilibrar la mida de la col·lecció impresa i els recursos digitals? S'han substituït materials impresos per subscripcions en línia? S'ha donat un nou ús de forma efectiva a l'espai que emmagatzemava els materials impresos?
- Se seleccionen els nous materials a partir de fonts de selecció professionals i es vinculen al currículum mitjançant l'assignació de col·leccions?

4. INSTAL·LACIONS

- La biblioteca està situada de manera que sigui fàcilment accessible des de totes les aules? Té una entrada exterior perquè es pugui utilitzar per a les funcions de la comunitat les nits i els caps de setmana?
- La biblioteca té un ambient propici per a l'aprenentatge amb mobiliari útil, expositors instructius i cartells informatius? La biblioteca està emmoquetada amb moqueta antiestàtica per reduir el soroll i protegir els dispositius electrònics? La biblioteca té control climàtic perquè els materials i els equips no es vegin danyats per la calor i la humitat elevades, i així es pugui utilitzar per a activitats durant l'estiu?
- La biblioteca conté espais d'instrucció generals, una àrea de contes (a les escoles primàries), una àrea de presentació (a les escoles secundàries), i espais de treball individuals, per a petits grups o classes senceres?

- La biblioteca té un laboratori informàtic o ordinadors portàtils/tauletes sense fil per als estudiants i professors que treballen amb una classe o de manera independent a la biblioteca i per al bibliotecari que l'utilitzi per ensenyar? La biblioteca conté i dona suport a estacions de treball multimèdia i instal·lacions de producció de vídeo digital?
- La biblioteca està completament dotada de xarxa amb línies de veu, vídeo i dades en quantitats adequades? La biblioteca funciona com a "eix" d'aquestes xarxes d'informació amb els encaminadors, els servidors de fitxers, les capçaleres de vídeo i el personal tècnic necessari?
- La biblioteca manté un web útil i actualitzat amb recursos adreçats a estudiants, personal i famílies?

5. CURRÍCULUM I INTEGRACIÓ

- El bibliotecari és un membre actiu dels grups de nivell i/o grups de planificació de l'equip?
- El bibliotecari és membre actiu dels comitès d'elaboració de currículums?
- El bibliotecari forma part de les comunitats professionals d'aprenentatge de grau o àrea de contingut?
- S'han examinat els recursos de la biblioteca com a part del cicle de revisió del currículum de les àrees de contingut?
- Les habilitats de la biblioteca i de les tecnologies de la informació s'imparteixen com a part de les àrees de contingut en comptes d'aïllades? També les habilitats d'alfabetització informacional de l'avaluació, el processament i la comunicació de la informació que s'imparteix, així com les habilitats per accedir-hi?
- L'ús segur i adequat de recursos en línia és una part del currículum d'alfabetització informacional i tecnològica?

6. ENSENYAMENT BASAT EN RECURSOS

- El bibliotecari, amb l'ajuda dels responsables del centre i del districte promou activitats docents que van més enllà del llibre de text i proporciona materials per ajudar a la instrucció diferenciada?
- Els professors i els administradors veuen el bibliotecari com un autèntic recurs d'assessorament i disseny de la instrucció? El programa de la biblioteca admet activitats d'aprenentatge basades en la investigació i centrades en els estudiants en totes les àrees curriculars? El bibliotecari col·labora amb estudiants i professors per crear una àmplia varietat d'oportunitats que permetin desenvolupar i practicar habilitats de pensament crític i una ciutadania digital responsable?
- Té el centre una programació flexible que permeti que el bibliotecari formi part dels equips docents amb professors de l'aula, en lloc de cobrir només el temps de preparació dels professors?

- Hi ha un clar conjunt de punts de referència d'alfabetització informacional i tecnològica per a tots els nivells? Es valoren aquests punts de referència en un esforç conjunt del bibliotecari i el professor de l'aula? Els resultats d'aquestes avaluacions es comparteixen amb els grups d'interès?

7. TECNOLOGIA DE LA INFORMACIÓ

- La biblioteca dona accés als usuaris a les tecnologies d'informació recents, com ara:
- un catàleg de biblioteca en línia i un sistema de préstec per a la col·lecció del centre,
- accés a un catàleg col·lectiu en línia dels fons del districte així com als catàlegs de biblioteques públiques, acadèmiques i especials dels quals es poden fer préstecs interbibliotecaris,
- accés complet a Internet,
- una àmplia varietat d'eines de referència en línia, com sumaris de revistes amb text complet, enciclopèdies, atles, concordances, diccionaris, thesaurus, assessorament lector i almanacs,
- una àmplia varietat de programes informàtics de productivitat adequats al nivell d'habilitat dels estudiants, com ara processadors de text, programes multimèdia i de presentació, fulls de càlcul, bases de dades, programes d'edició, programes de creació gràfica, programari d'edició d'imatges digitals i fixes,
- accés a eines col·laboratives d'aprenentatge/creació de xarxes com wikis, blogs i altres programes d'intercanvi en línia i de recursos al núvol, com ara eines de productivitat en línia i emmagatzematge d'arxius,
- accés a equipament i programes de conferència per a ordinador de sobretaula,
- programes informàtics educatius incloent pràctiques, simulacions i tutorials que donen suport al pla d'estudis.
- El bibliotecari ensenya el professorat i amb el professorat les habilitats necessàries per utilitzar aquests recursos?

8. REFERÈNCIA, CREACIÓ DE XARXES I PRÉSTEC INTERBIBLIOTECARI

- El vostre bibliotecari té els coneixements necessaris per proporcionar serveis de referència eficaços i oportuns als estudiants i al personal del centre?
- La vostra escola és membre d'un consorci de biblioteques o un sistema regional?
- El bibliotecari utilitza el préstec interbibliotecari per satisfer les sol·licituds dels estudiants i del personal que no es poden cobrir mitjançant la col·lecció del centre?
- Participa el bibliotecari en les oportunitats de planificació i compra cooperativa amb altres escoles, tant en l'àmbit local com regional?

9. OBJECTIUS DE PLANIFICACIÓ/ANUALS

- El programa de la biblioteca té un conjunt d'objectius de gran abast per a tot el districte?
- El bibliotecari estableix objectius anuals basats en els objectius a llarg termini que estan lligats als objectius curriculars i del centre, en col·laboració amb els responsables de l'escola?
- Es basa una part de l'avaluació del bibliotecari en l'assoliment dels objectius anuals?
- El programa de la biblioteca està representat en els comitès de planificació del centre? I en la comissió de planificació tecnològica del districte?

10. PRESSUPOST

- La biblioteca té pressupost base zero o objectiu? El pressupost està vinculat als objectius del programa?
- El bibliotecari escriu raonaments clars per als materials, equips i subministraments sol·licitats?
- El pressupost reflecteix tant el component de manteniment com el creixement del programa?
- El bibliotecari manté registres clars i precisos de les despeses?
- El bibliotecari fa sol·licituds de subvenció quan estan disponibles?

11. POLÍTIQUES/COMUNICACIONS

- Les polítiques de l'equip directiu relatives a les polítiques de selecció i reconsideració són actuals i obligatòries? El personal està al cas de les doctrines de llibertat intel·lectual i la intimitat dels usuaris de la biblioteca? Aquestes polítiques s'estenen als recursos digitals?
- El districte té una política d'ús segura o acceptable (o una política d'ús responsable) compatible amb la CIPA³ per a l'ús d'Internet i de tecnologia?
- El bibliotecari serveix com a intèrpret de les lleis de drets d'autor? El bibliotecari ajuda els altres a determinar els drets que volen assignar a la propietat intel·lectual pròpia?
- El bibliotecari té un mitjà formal de comunicar els objectius i serveis del programa als estudiants, el personal, l'administració i la comunitat? És el web de la biblioteca professional, fàcil de navegar, actual i útil? El bibliotecari utilitza eines de xarxes socials per comunicar-se amb els grups d'interès?

3. Children's Internet Protection Act.

12. AVALUACIÓ

- El bibliotecari determina i informa de com s'estan complint els objectius del programa i com s'està ajudant a complir els objectius del centre i districte? El bibliotecari crea un informe anual de la biblioteca per a administradors, personal i pares, que inclou mesures quantitatives i qualitatives?
- Totes les iniciatives noves relacionades amb el programa de biblioteca i tecnologia tenen un component d'avaluació?
- El districte valora regularment el programa de la biblioteca mitjançant equips externs d'avaluadors com a part de qualsevol procés d'acreditació?
- El bibliotecari participa en estudis formals realitzats per investigadors acadèmics quan se sol·licita?

Col·legi Oficial
de Bibliotecaris-
Documentalistes
de Catalunya

**Generalitat
de Catalunya**